

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Martin Čeřovský

**Komparace právní úpravy ochrany lesa
v Čechách a ve Francii**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Karolína Žáková, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce: 4. května 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne:

Komparace právní úpravy ochrany lesa v Čechách a ve Francii

**La comparaison de la réglementation juridique de la protection
forestière en Tchèque et en France**

**The Comparison of Legal Forest Protection in the Czech
Republic and France**

Poděkování

Děkuji JUDr. Karolíně Žákové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při vedení práce; Mgr. Jiřímu Krubovi, právníkovi z Odboru životního prostředí a zemědělství KÚ Středočeského kraje a Ing. Tomášovi Macháčkovi, vedoucímu Oddělení zemědělství a lesnictví na tomtéž KÚ za předání cenných zkušeností a podnětů v průběhu přípravy diplomové práce. Dále děkuji své profesorce francouzského práva ŽP na UPMF v Grenoblu, paní Hafidě BELRHALI-BERNARD za motivaci a náhled do oboru a studentce Camille Morio za poskytnutí studijních materiálů a jazykovou korekturu francouzského shrnutí.

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ	2
PODĚKOVÁNÍ	3
PŘEDMLUVA.....	6
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	7
1 ÚVOD.....	11
1.1 PRÁVNÍ VÝVOJ LESNÍ OCHRANY	12
1.1.1 <i>Francie</i>	12
1.1.2 <i>Česká republika</i>	13
1.2 PRÁVNÍ POJETÍ ZÁKONNÉ ÚPRAVY OCHRANY LESA.....	15
1.2.1 <i>Pojem lesa</i>	16
1.2.2 <i>Účel právní úpravy ochrany lesa a jeho funkce</i>	18
2 PRAMENY PRÁVA	20
2.1 PRAMENY MEZINÁRODNÍHO PRÁVA.....	20
2.2 LES A KOMUNITÁRNÍ PRÁVO.....	22
2.3 VNITROSTÁTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY LESA.....	24
2.3.1 <i>Ústavní ochrana lesa</i>	24
2.3.2 <i>Zákony a prováděcí předpisy v ochraně lesa</i>	24
3 KLASIFIKACE LESŮ	30
3.1 Z HLEDISKA TYPU VLASTNÍKA.....	30
3.2 Z HLEDISKA FUNKCE (ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÉ LESY).....	31
3.2.1 <i>Omezení vlastnického práva k lesu a jeho náhrada</i>	34
3.2.2 <i>Účinky zařazení lesa do zvláštní kategorie chráněných lesů</i>	35
3.3 Z HLEDISKA TOHO, ZDA PODLÉHAJÍ „LESNÍMU REŽIMU“	37
3.3.1 <i>Lesy podléhající lesnímu režimu</i>	37
3.3.2 <i>Lesy nepodléhající lesnímu režimu</i>	39
3.4 Z HLEDISKA PRÁVNÍHO PŘEDPISU, JÍMŽ SE ŘÍDÍ	40
3.5 Z HLEDISKA VELIKOSTI	42
4 SUBJEKTY ZAJIŠŤUJÍCÍ OCHRANU LESA.....	44
4.1 SPRÁVNÍ ORGÁNY S GENERÁLNÍ PŮSOBNOSTÍ.....	44
4.2 ZVLÁŠTNÍ SUBJEKTY S PŮSOBNOSTÍ V OBLASTI OCHRANY LESA.....	45

4.3	OCHRANA LESA ZAJIŠŤOVANÁ JEDNOTLIVCI	47
5	NÁSTROJE OCHRANY LESA	49
5.1	KONCEPČNÍ NÁSTROJE.....	49
5.1.1	<i>Dokumenty platné na celém území republik.....</i>	<i>49</i>
5.1.2	<i>Rámcové oblastní dokumenty.....</i>	<i>50</i>
5.1.3	<i>Individuální dokumenty.....</i>	<i>51</i>
5.2	ADMINISTRATIVNĚ PRÁVNÍ NÁSTROJE.....	52
5.2.1	<i>Práva a povinnosti správních orgánů a ostatních dohlížejících subjektů.....</i>	<i>53</i>
5.2.2	<i>Práva a povinnosti vlastníků lesních pozemků.....</i>	<i>53</i>
5.2.3	<i>Práva a povinnosti veřejnosti.....</i>	<i>54</i>
5.3	EKONOMICKÉ NÁSTROJE	55
5.3.1	<i>Pozitivní ekonomické stimulační nástroje.....</i>	<i>56</i>
5.3.2	<i>Negativní ekonomické stimulační nástroje.....</i>	<i>57</i>
5.4	SANKČNÍ NÁSTROJE A KOMPARACE ODPOVĚDNOSTI.....	58
5.4.1	<i>Občanskoprávní odpovědnost za škodu</i>	<i>58</i>
5.4.2	<i>Odpovědnost za ekologickou újmu.....</i>	<i>59</i>
5.4.3	<i>Deliktní odpovědnost.....</i>	<i>60</i>
6	ZÁVĚR.....	64
6.1	SHRnutí SHODNÝCH A ROZDÍLNÝCH RYSŮ Z HLEDISKA FORMÁLNÍHO	64
6.2	SHRnutí SHODNÝCH A ROZDÍLNÝCH RYSŮ Z HLEDISKA MATERIÁLNÍHO	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
	KNIHY	68
	ČLÁNKY	69
	INTERNETOVÉ ZDROJE	70
	SEZNAM POUŽITÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	72
	RÉSUMÉ EN FRANÇAIS.....	76
	KLÍČOVÁ SLOVA – LES MOTS-CLÉS – KEY WORDS.....	77

Předmluva

Formálních i obsahových rozdílů v právní úpravě ochrany lesa v českém a francouzském právu je celá řada, přičemž některé instituty neobsahuje jedna z úprav vůbec, takže jejich porovnání je navýsost obtížné. Proto se celá práce zaměřuje pouze na komparaci většiny z nich, rozhodně si nečiní ambice stát se dílem v dané problematice všeobsahujícím. Jedná se o materii rozsáhlou, francouzským zákonodárcem dokonce samostatně kodifikovanou a svým celkovým rozsahem převyšující potřeby diplomové práce.

I přesto se pokusíme o co nejlepší přiblížení daného tématu nejen frankofonnímu čtenáři, přičemž budeme vycházet především z institutů práva českého, ke kterým se budeme snažit nacházet ekvivalentní, či alespoň co nejvíce podobné instituty práva francouzského a vzájemně je hodnotit *de lege lata*.

Seznam použitých zkratek

AM	Hospodaření s lesy podléhajícími lesnímu režimu <i>Les aménagements des forêts relevant du régime forestier</i>
CBPS	Zákoník dobrého využití lesnictví <i>Code de bonnes pratiques sylvicoles</i>
CCiv	Občanský zákoník <i>Code Civil</i>
CCom	Obecní zákoník <i>Code des communes</i>
CCons	Spotřebitelský zákoník <i>Code de la consommation</i>
CDomEt	Zákoník státního majetku <i>Code du domaine de l'Etat</i>
CEnv	Zákoník životního prostředí <i>Code de l'environnement</i>
CExp	Vyvlastňovací zákoník <i>Code de l'expropriation pour cause d'utilité publique</i>
CFor	Lesní zákoník <i>Code forrestier</i>
CForM	Lesní zákoník Mayotte <i>Code Forrestier de Mayotte</i>
CGCT	Obecný zákoník územní samosprávy <i>Code général des collectivités territoriales</i>
CGenImp	Obecný daňový zákoník <i>Code général des impôts</i>
CIHEAM	Středisko vyšších agronomických středoziemních studií <i>Centre d'Hautes Études Agronomiques Méditerranéens</i>
CMonFin	Peněžní a finanční zákoník <i>Code monétaire et financier</i>
COM	Zámořské společenství <i>Collectivité d'outre-mer</i>

CPen	Trestní zákoník <i>Code pénal</i>
CPF	Stálý lesní výbor <i>Comité permanent forestier</i>
CProcPen	Zákoník trestního řízení <i>Code de procédure pénale</i>
CRFP	Regionální výbor pro les a lesní produkty <i>Commission régionale de la forêt et des produits</i>
CRPF	Oblastní střediska vlastnictví lesů <i>Les centres régionaux de la propriété forestière</i>
CRur	Zemědělský zákoník <i>Code rural</i>
CTrav	Pracovní zákoník <i>Code du travail</i>
CUrb	Urbanistický zákoník <i>Code d'urbanisme</i>
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČR	Česká republika
DDHC	Deklarace práv člověka a občana (1789) <i>Déclaration des droits de l'Homme et du Citoyen</i>
DNA	Národní směrnice lesního hospodaření <i>La directive nationale d'aménagement</i>
ONA	Směřování národního hospodaření <i>L'orientation nationale d'aménagement</i>
DOM	Zámořský departement <i>Département d'outre-mer</i>
DRA	Regionální směrnice hospodaření na panských lesích <i>Les directives régionales d'aménagement des forêts domaniales</i>
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie

FFN	Národní lesnický fond <i>Fonds forestier national</i>
FLEGT	Akční plán pro prosazování lesního práva, řízení a obchodu <i>Action Plan for Forest Law Enforcement Governance and Trade</i>
IFN	Národní lesní inventář <i>L'Inventaire forestier national</i>
ITTO	Mezinárodní organizace pro tropické dřevo <i>International Tropical Timber Organization</i>
JO	Úřední věstník <i>Journal officiel</i>
JOCE	Úřední věstník Evropských společenství <i>Journal Officiel des Communautés Européennes</i>
LZPS	Listina základních práv a svobod
MCPFE	Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě <i>Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe</i>
MObr	Ministerstvo obrany
Mze	Ministerstvo zemědělství
MŽp	Ministerstvo životního prostředí
NLP	Národní lesnický program pro období do roku 2013
ObchZ	Obchodní zákoník
ONF	Národní úřad pro lesy <i>Office national des forêts</i>
OPRL	Oblastní plány rozvoje lesů
ORF	Směrování regionálního lesnictví <i>Les orientations régionales forestières</i>
OSN	Organizace spojených národů
PFL	Pozemky určené k plnění funkcí lesa
PLU	Místní plán výstavby <i>Plan local d'urbanisme</i>
S.P.	Státní podnik
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SNGD	Národní strategie trvale udržitelného rozvoje <i>La stratégie nationale de gestion durable</i>

SRA	Regionální schémata hospodaření v lesích územních celků <i>Les schémas régionaux d'aménagement des forêts des collectivités</i>
SRGS	Regionální schémata řízení lesního hospodářství v soukromých lesích <i>Les schémas régionaux de gestion sylvicole des forêts privées</i>
SŘ	Správní řád
TOM	Zámořská území <i>Territoires d'outre-mer</i>
TZ	Trestní zákon
UNFF	Fórum Spojených národů o lesích
UPMF	Université Pierre-Mendès-France, Grenoble
VKP	Významný krajinný prvek
ZKomp	Kompetenční zákon
ZLes	Lesní zákon
ZOPŘK	Zákon o ochraně přírody a krajiny
ZVod	Vodní zákon
ŽivPZ	Zákon o životním prostředí
ŽP	Životní prostředí

1 Úvod

Les je jedním z nejdůležitějších ekosystémů¹ životního prostředí. Tvoří tak nepostradatelný celek pro přežití organismů na zemi.

Jak Francie, tak Česká republika patří mezi nadprůměrně zalesněné země ve srovnání s ostatními zeměmi EU. Evropský průměr zalesněnosti se v současnosti pohybuje kolem 36 % z celkové plochy kontinentu, avšak toto číslo je výrazně navýšeno skandinávskými státy (zejména Finskem a Švédskem), kde celková plocha lesních pozemků přesahuje 2/3 veškerého území.²

Výměra francouzských lesů se zdvojnásobila od roku 1850 a dnes pokrývá cca 14 929 000 ha, což znamená 27 %³ státního území (rozuměj bez zámořských oblastí). Tato plocha se navíc ročně zvyšuje asi o 40 000 ha.⁴

V České republice pokrývají v současné době lesní pozemky 2 649 147 ha, což představuje 33,7 % z celkového území státu. Výměra lesů se od druhé poloviny 20. století soustavně zvyšuje. Mezi evropskými státy zaujímá tak Česká republika 12. místo v lesnatosti. V důsledku dlouhodobého zalesňování neúrodných zemědělských pozemků se plocha lesů postupně zvětšuje - každoročně asi o 700 ha.⁵

Tyto údaje se zdají být na první pohled optimistické ve srovnání s mediálně propagovanými katastrofickými scénáři z Latinské Ameriky, situace je však jiná. Kvantita nárůstu není vyvážena snahou o zlepšování kvality lesních porostů a např. Česká republika tak patří k jedné z nejpostiženějších zemí Evropy co do znečištění lesů imisemi. Nejen z tohoto důvodu má ve 21. století právní úprava ochrany lesa zvláštní význam.

¹ Za Ekosystém český zákonodárce považuje funkční soustavu živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase. Viz § 3 ŽivPZ

² Viz. European Wood Factsheets, 2004 (<http://www.cei-bois.org/prowood/factsheets.html>) a dále Doc. Ing. Ladislav Slonek, CSc.: Stav evropských a českých lesů (<http://www.forarch.cz/2006/ds/cz/download/prezentace/Slonek.pdf>)

³ Nebýt prosincového orkánu r. 1999, který pokácel 138 milionů m³ dřevní masy, bylo by toto číslo o 3-4% vyšší.

⁴ Ministère de l'Agriculture et de la Pêche (<http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois>)

⁵ Ministerstvo zemědělství ČR (<http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=77>)

1.1 Právní vývoj lesní ochrany

1.1.1 Francie

Ve Francii byly lesy až do XIV. století káceny bez jakékoliv regulace. Nutnost velké spotřeby dřeva byla způsobena především téměř výhradním použitím tohoto materiálu jakožto zdroje tepelné energie.

Roku 1346 vydal proto Philippe de Vallois **první lesní zákoník** (*Code forestier*).

V XVII. století je dále na dvoře Ludvíka XIV. z popudu ministra financí Jena-Baptiste Colberta vydán **druhý lesní zákoník** (1669) díky potřebě regulace odbytu na stavbu domů a lodí. Tento zákoník, známý jako *Loi Colbert* byl vzorem i dnes účinnému lesnímu zákoníku. Jedná se tak o nejstarší zákonný text v oblasti ochrany přírody, jehož stopy nalezneme v platné právní úpravě.⁶

Předposlední velké úpravy spojené s rekonstrukcí si vyžádal předvečer průmyslové revoluce. Roku 1824 je v Nancy otevřena první lesnická škola a jen tři roky poté vstupuje v platnost **třetí lesní zákoník** (1827). Ten mimo jiné stanoví omezení obecných užívacích práv v panských lesích⁷ a nově vytváří institut lesního hospodaření (*l'obligation d'aménagement*). Tato zákonná úprava se nedotkla lesů soukromých s výjimkou kácení nad stanovené limity. Příliš striktní právní úprava, která zakazovala v panských lesích např. pastvu dobytka způsobila velké přesuny obyvatelstva.⁸ Všechny snahy potlačit vymýcení lesů a zvětšovat jejich území by byly ale marné, nebýt objevu uhelných zdrojů v polovině XIX. století. Poptávku po dřevní masě snížily i konstrukce kovových plavidel. V tomto období dochází tudíž k velkým zalesňováním (*grands reboisements: Sologne, Landes de Gascogne, Compiègne, Orleans, Fontainebleau...*), spolu se zalesňováním horských oblastí (*boisements des terrains montagneux*). Kolem roku 1850 bylo přitom kolem 80 % francouzských lesů listnatých.⁹

⁶ Jean-Luc Mathieu, *La Défense de l'Environnement en France*, Edition Que sais-je?, Imprimerie de Presses Universitaires de France 1994, str. 77

⁷ Jedná se o lesy, které mají původ ještě v lesích královských a lesích znárodněných Francouzskou revolucí. Blíže k tomu viz kapitola „Lesy podléhající lesnímu režimu“.

⁸ Doussot R, *Cours sur l'histoire des forêts*, Dokument interne ENI-TEF (1989), str. 6

⁹ Escurat J.-M., *Histoire des forêts françaises - Cours de l'Etablissement Public Local d'Enseignement Agricole de Mirecourt* (1995), str. 12

XX. století přineslo ve svých 40. letech vytvoření Národního lesnického fondu (*Le Fonds Forestier National*), který přispěl k zalesnění nebo obnovení více než 2 000 000 ha převážně jehličnatých stromů. Velkou měrou se na projektu podílely i soukromé výzkumné organizace (*L'A.FO.CEL*)¹⁰, dotované papírnami.

Lesní zákoník z roku 1827 byl modifikován zákonem z 8.května 1951 (loi 51-516), který zkomponoval všechny normativní texty týkající se lesa v jeden celek a důležitější změnou byl následně tentýž kodex podstatně přepracován a doplněn o další části dekretem ze dne 29.října 1952 (décret n° 52-1200).

Druhý dekret ze dne 25.ledna 1979 (décret n°79-113) pouze modernizoval systém členění a strukturu kodexu, která byla od roku 1827 původní. Mimo tyto zásadní změny byl Code forestier rovněž několikrát modifikován po hmotněprávní stránce.¹¹

1.1.2 Česká republika

I na území České republiky se lesnická legislativa vyvíjela tak, jak společnost postupně využívala funkcí lesa a jak se vyvíjely potřeby lesnictví. Prošla obdobím dlouhého a složitého vývoje, v jehož průběhu se v návaznosti na vývoj ostatních lesnických disciplín formovala do dnešní podoby. Lesní řády, patenty, zákony a vyhlášky vytvářely po staletí právní rámec pro hospodaření v lese a pro rozhodování lesních správců i vlastníků lesa.¹²

První historicky doložené právní úpravy nakládání s lesy zde sahají až do 14. století (**Chebský lesní řád z roku 1379**), měly však omezenou lokální působnost nebo byly jako jednotlivá dílčí ustanovení součástí jiných právních předpisů.¹³

S celostátní územní platností na české země byl vydán až dne **5. dubna 1754 Císařský královský patent lesů a dříví (Tereziánský lesní řád)**, který na svou dobu komplexně řešil

¹⁰ Zkratka pochází ze slov *Association forêt cellulose* (Sdružení les celuloza). Jedná se o subjekt, jež má za úkol zajistit zlepšení soutěživosti při zásobování dřevozpracujícího průmyslu v papírenském odvětví. Blíže viz: <http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/vie-en-milieu-rural/developpement-des-territoires-ruraux/animation-rurale/afocel-association-foret-cellulose/>

¹¹ Sylvain Gaudin, BTSA Bestiin Forestière, 1996

¹² Ing. Josef Lenoč, Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, LDF MZLU v Brně, in *Lesnická práce – časopis pro lesnickou vědu a praxi* (Ročník 86/2007/ *Lesnická práce* č. 06/07): Lesní zákon na křižovatce dějin

¹³ Staněk Jiří: Úplné znění zákona s komentářem, *Lesní zákon v teorii a praxi*, vydala Matice lesnická v Písku 1996, str. 7

problematiku využití a ochrany dřevní masy před svévolným odlesňováním.¹⁴ Návrh lesního řádu byl vypracován lesmistrem Františkem Rangem, působícím na panství u Chlumce nad Cidlinou. Obsahoval řadu obecně formulovaných i konkrétněji zaměřených zákazů týkajících se např. svévolného ničení lesa, zmiňoval se explicitně o lesním majetku měst, obcí, církví, nadací a dalších subjektů. Soukromým vlastníkům lesů, kterým v té době patřila převážná většina lesních porostů zdůrazňoval, že postup podle vydávaného lesního řádu je v jejich zájmu a povede ke zvýšení hospodářské produkce lesů.¹⁵

Základním rakouským právním předpisem byl rovněž **Císařský patent č. 250/1852 ř.z., zákon lesní.**¹⁶ Zajímavostí je, že porovnáním současného lesního zákona (č. 289/1995 Sb.) a rakouského zákona lesního zjistíme, že mají mnoho společného. Většina lesnických důležitých opatření, principů a přístupů si je v obou zákonech velice podobná, mají tedy zřejmě obecnou nadčasovou platnost. Historické zavedení principů hospodářské úpravy lesů a některých poznatků tzv. tradiční německé školy bylo ve své době nezbytné pro zajištění kvantity a kvality nutně poptávané dřevní suroviny.¹⁷

Nahrazen byl až zákonem č. **166/1960 Sb., o lesích a lesním hospodářství**, který ve svém úvodním ustanovení degradoval les na „*všestranného sluhu socialistické společnosti*“. Zdůrazněny byly především jeho produkční funkce, neobsahoval právní úpravu obecného užívání lesů. Na poloviční cestě mezi současně platným a výše uvedeným vydal zákonodárce ještě zákon č. **61/1977 Sb., o lesích**.

Lesní porosty byly rovněž však již dříve chráněny jako zvláště chráněná území. I v této oblasti zaujímá na časové ose dřívější místo francouzská právní úprava: Již v roce 1807 byl Alexanderem v. Humboldtem použit pojem „*monument de la nature*“ (*přírodní památka*)¹⁸, jímž se rozumí „prostor obsahující jeden, nebo více přírodních a kulturních prvků

¹⁴ František Horna, J. Daňha, J. Ministr: Komentář lesních zákonů a nařízení, Praha 1937, str. 7

¹⁵ Ladislav Soukup: Právní regulace ochrany českých lesů na konci 18. století, in Pocta Doc. JUDr. Jaroslavovi Drobníkovi, CSc. k jeho 70. narozeninám, PF UK v Praze 2007, str. 181

¹⁶ Pro porovnání: Kongresu USA byl předložen první návrh zákona na ochranu lesů až v roce 1876, in Studie Masarykovy university v Brně

(<http://www.sci.muni.cz/botzool/study/ochranaprirody/Historie%20ochrany%20II.pdf>)

¹⁷ Ing. Josef Lenoč, Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, LDF MZLU v Brně, in Lesnická práce – časopis pro lesnickou vědu a praxi (Ročník 86/2007/ Lesnická práce č. 06/07): Lesní zákon na křižovatce dějin

¹⁸ Viz studie Ústavu zoologie a botaniky, Brno

(<http://www.sci.muni.cz/botzool/study/ochranaprirody/Historie%20ochrany%20II.pdf>)

obzvláštního významu, který si zaslouží ochranu z titulu své výjimečnosti, reprezentativnosti a estetických hodnot či vnitřního kulturního významu“.¹⁹

Primát vyhlášení konkrétní chráněné zalesněné oblasti nese ale ČR, kde se tak stalo poprvé již roku 1838 vyhlášením ochrany pralesů na Novohradsku hrabětem J.A. Languévalem Buquoyem (Žofínský prales a Hojná voda), o dvacet let později pak Jan kníže Schwarzenberg nechal zřídit rezervaci Boubínský prales na Šumavě. Ve Francii se roku 1853 stal les Fontainebleau u Paříže první přírodní rezervací chráněnou zákonem.

1.2 Právní pojetí zákonné úpravy ochrany lesa

Systematicky se v obou zemích řadí ochrana lesa do odvětví práva životního prostředí a to nejen z důvodů pedagogických²⁰, ale i teleologických z pohledu zákonodárce.²¹ I přesto se občas v českém odborném tisku objeví pojem *lesní právo*. Naproti tomu ve francouzské terminologii je výraz *Droit forestier* zcela běžný. Pokud budeme v této práci tohoto termínu užívat, rozumíme tím soubor právních norem upravujících tuto složku životního prostředí.

Složitější otázkou však zůstává, jak zařadit lesní právo do jednoho z tradičních odvětví obou zemí římskoprávní kultury – práva veřejného nebo soukromého.

Kritériem pro určení můžeme v souladu s jurisprudencí²² užít posouzení, zda většina norem je povahy dispozitivní, či kogentní. Dalším kritériem může být i povaha subjektů a jejich vzájemné nadřazené, či podřazené postavení (princip subordinace, tj. jestli jeden subjekt může vůči druhému uplatňovat mocenský nadhled a jednostranně druhému ukládat povinnosti, umožní-li to zákon). A v neposlední řadě je možné v souladu se zájmovou teorií římského právníka Ulpiana užít způsob rozdělení, že jde-li o veřejné zájmy nebo o obecné blaho, budou

¹⁹ Definice viz. http://www.equipyrene.org/pyrenees_sans_frontieres/espaces_naturels/monument_naturel.htm

²⁰ Jak na francouzských, tak na českých univerzitách se vyučuje v rámci předmětu práva životního prostředí i lesní právo. Zatímco na českých univerzitách je tento předmět od roku 1987 vyučován v rámci povinného základu, u západních sousedů je vyučován pouze při výběru specializace Řízení a veřejné správy („*Gestion et Administration public*“) a to většinou až v magisterském navazujícím studiu (*Master*). Studium na francouzských vysokých školách se člení na LMD („*Licence-Master-Doctorat*“).

²¹ Blíže k tomu viz kapitola Prameny práva

²² Hendrych Dušan a kol., *Správní právo: obecná část*, 7. vydání, C.H. Beck, Praha 2009, str. 21n.

se řídit právní normy a právní vztahy právem veřejným, a naopak, půjde-li o zájmy soukromé, budou se řídit normami práva soukromého.²³

Lesní právo obsahuje z tohoto hlediska normy dispozitivní spíše výjimečně a stát, jež prostřednictvím svých orgánů ochranu lesa zabezpečuje, vystupuje v pozici subjektu nadřazeného. Z těchto důvodů lze proto považovat soubor těchto norem za normy práva veřejného. I přesto se ale dle zájmové teorie v souvislosti s výkonem vlastnického práva týkají některé z nich spíše zájmů individuálně určených jednotlivců.

1.2.1 Pojem lesa

Francouzský lesní zákoník (*Code forestier, dále jen CFof*) legální definici pojmu les neobsahuje a podle názoru předsedy Mezinárodního srovnávacího centra pro právo životního prostředí (*Centre international de droit comparé de l'environnement*) a honorárního děkana Limogeské právnické fakulty Michela Prieura žádná zákonná definice nemůže být jasně dána.²⁴ Podle stejného autora je těžké posoudit okamžik, kdy se stromy stanou lesem. Toto určení je přitom z pohledu práva zásadní – na jeho základě se „skupina stromů“ řídí režimem určeným v *CFor* či režimem podle urbanistického zákoníku (*Code de l'urbanisme, CUrb*). V praxi však nezbyvá, než se spokojit s technickou definicí vyplývající z produkční funkce lesa, podle níž se jím rozumí „rostlinné útvary, v nichž převládají stromy a keře, za předpokladu, že pokrývají minimálně 10% povrchu pozemku, mají průměrnou šíři více než 25 metrů a patří do soustavy o rozloze minimálně 4 ha.“²⁵

Jinou definici obdobného charakteru přináší pak i oběžník z 18.ledna 1971²⁶ v souvislosti se zdaněním za odlesňování (*La taxe sur le défrichement*). Lesem se zde rozumí „rostlinné útvary obsahující kmeny stromů lesní povahy, jejichž vrcholky při dosažení zralosti pokryjí

²³ „Publicum ius est, quod ad statum rei Romanae spectat; privatum, quod ad singulorum utilitatem pertinet.“

²⁴ Prieur Michel, *Droit de l'environnement*, 5e édition, Dalloz 2004, str. 321, n.434

²⁵ Anexe n° 8 au rapport John-Lambert, Conseil économique et social, Journal Officiel, 6 juin 1971: „Une formation végétale dominée par des arbres ou arbustes avec un couvert apparent d'au moins 10 % de la surface, une largeur moyenne de plus de vingt-cinq mètres, appartenant à un massif de plus de quatre hectares“.

²⁶ Viz Journal Officiel, 25 mai 1971: „Des formations végétales comprenant des tiges d'arbres d'essences forestières dont les cimes, si elles arrivaient simultanément à maturité, couvriraient la plus grande partie du terrain occupé par la formation, que celle-ci soit à l'état de semis, de rejets sur souches, de fourrés, de gaulis, de perchis ou de futaie.“

větší část dotčeného terénu, ať se jedná o sazenice, pařezy, vzrostlé ovětvené stromy, suché pozůstatky či skupinu vysokých stromů.“

O sedm let později přišlo pak Ministerstvo zemědělství (*Une circulaire du ministre de l'Agriculture n° 78-79 du 25 mai 1978 relative à l'espace naturel méditerranéen*²⁷) s nově upravenou sice rovněž technickou definicí, ale zato dávající méně prostoru k libovůli.²⁸ Podle ní se lesem rozumí „rostlinné útvary, v nichž převládají stromy a keře, bez ohledu na jejich stáří, za předpokladu, že pokrývají minimálně 10 % povrchu pozemku, a dále takové útvary, které dle vzpomínek lidí tyto podmínky splňovaly, ale v současnosti je nesplňují z důvodu poškození požárem, pasením dobytka, nemocí nebo znečištěním“.²⁹

Definici zaměřenou úzce na trvale udržitelné řízení lesů obsahuje Zákon o směřování lesů (*La loi d'orientation sur la forêt du 9 juillet 2001, čl., L. 8 CFor*).

Naproti tomu český zákonodárce vymezuje pojem les hned několikrát. Nejdůležitější definici obsahuje bezesporu ZLes ve svém výkladovém § 2 písm. a), kde se lesem rozumí *lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa*. Jak sám zákonodárce v úvodu citovaného ustanovení uvádí, tato definice je myšlená pouze pro účely tohoto zákona. K jejímu pochopení bude zapotřebí vysvětlení dalších pojmů. Ohledně lesních porostů najdeme v písm. c) totožného ustanovení, že lesními porosty se rozumí stromy a keře lesních dřevin, které v daných podmínkách plní funkce lesa. Co je považováno za pozemky určené k plnění funkcí lesa (PFL) stanoví pozitivním i negativním vymezením § 3 ZLes. V pochybnostech rozhodne orgán státní správy lesů.³⁰ Aby se tudíž jednalo o les, nevystačili bychom si zde s technickou definicí francouzské právní úpravy. V českém právním řádu se musí nacházet určitá skupina stromů na PFL a až po splnění této podmínky se jedná o les v právním smyslu.³¹ Pokud by tomu tak nebylo, jednalo by se o dřevinu rostoucí mimo les.³²

²⁷ JCP 1978, ed. N.III.47524

²⁸ Dominique Guihal, Droit répressif de l'environnement, 2e édition, Ed. Economica 2000, str. 442, n. 2251

²⁹ „Les formations végétales qui comprennent des arbres et des arbustes d'essence forestière issues de graines ou de rejets, quel que soit leur âge, dont le couvert apparent occupe ou est susceptible d'occuper à terme au moins 10 % de la surface du sol ainsi que celles qui se trouvaient de mémoire d'homme dans un état correspondant à cette définition et qui résultent d'un processus de dégradation dont la cause peut être l'incendie, le surpâturage, les maladies ou des pollutions diverses.“ Překlad K. Žákovská

³⁰ Viz kapitola Subjekty zajišťující ochranu lesa

³¹ Tak i větší skupina smrků určených na Vánoce do domácností pěstující se na poli není lesem. Výhodou však v tomto konkrétním případě bude, že jejich kácení nepodléhá přísné ochraně ZLes.

Další definici uvádí zákonodárce v ZOPŘK³³, jež ve svém výčtu významných krajinných prvků uvádí i les. A nepřímou v zákoně uvedené vymezení pojmu bychom našli i v ŽivPZ a to v jeho § 3, jakožto specifický ekosystém.³⁴

1.2.2 Účel právní úpravy ochrany lesa a jeho funkce

Jak český, tak francouzský zákonodárce shodně upravují účel ochrany lesa hned ve svém prvním ustanovení a zdůrazňují potřebu trvale udržitelného hospodaření v něm, resp. trvale udržitelného řízení lesů a jejich přírodních zdrojů (*la gestion durable des forêts et de leurs ressources naturelles*). Francouzský CFor staví využití a ochranu lesa na roveň veřejnému zájmu (*La loi 85-1373 du 4 décembre 1985 relative à la gestion, la valorisation et la protection de la forêt*).³⁵ Stejný zákon vymezil zároveň i tři základní funkce lesa, a to **hospodářskou**, která zajišťuje národní potřebu využití dřevní masy, **ekologickou**, jež zabezpečuje uchování biologické rovnováhy, a **sociální**, umožňující přístup a využití veřejností. Teprve až výše zmíněným zákonem 2001-201 z 9. července 2001 o Směrování lesů (*Loi d'orientation sur la forêt*) byl zákon z roku 1985 inkorporován do CFor, spolu s mnoha základními principy lesní politiky, které jsou od té doby součástí čl. L.1 – L. 14 CFor.³⁶

Česká právní úprava konkretizuje účel právní ochrany tím, že má stanovit předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství. Funkcemi lesa se pak rozumí přínosy podmíněné existencí lesa, které se člení na produkční a mimoprodukční.³⁷ Je zcela nepochybné, že při srovnání s čl. L1 CFor jsou v mimoprodukční funkci lesa zahrnuty funkce ekologické a sociální, funkcí produkční se rozumí funkce hospodářská.

³² Tímto pojmem se rozumí podle § 3 odst. 1 písm. g) ZOPŘK strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond.

³³ § 3 odst. 1 písm. b) ZOPŘK. Významným krajinným prvkem se rozumí ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny, jež utváří její vzhled nebo přispívá k udržení její stability.

³⁴ Staněk Jiří: Úplné znění zákona s komentářem, Lesní zákon v teorii a praxi, vydala Matice lesnická v Písku 1996, str. 13

³⁵ Ve znění La loi 91-5 du 3 janvier 1991 relative à diverses dispositions intéressant l'agriculture et la forêt

³⁶ Blíže k tomu viz. M. Prieur, La loi d'orientation sur la forêt, AJDA n° 9, 2001, p. 762; SFDE, la forêt au XXIe siècle, colloque, L'Harmattan, 2003

³⁷ Jako nejdůležitější mimoprodukční funkce uvádí J. Staněk na str. 14 ve svém komentáři funkci půdoochrannou, vodohospodářskou, **rekreační** (= sociální) a klimatickou.

I přesto, že doktríny obou právních kultur upřednostňují na celkové hodnotě lesa především jeho mimoprodukční funkci³⁸, zákonodárce i v § 2 písm. b) ZLes i v čl. L1 CFor uvádí na prvním místě hospodářskou, resp. produkční funkci.

³⁸ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 304, marg. č. 948 a Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 318, *n.431*

2 Prameny práva

Pramenem objektivního práva se obecně rozumí formy, v nichž je právo obsaženo, v nichž je třeba hledat právní normy, a které jsou tedy vlastně bezprostředním pramenem poznání práva.³⁹

Obě porovnávané země vycházejí přitom z římské právní kultury kontinentálního typu, pramenem práva bude proto spíše právo psané. Francouzské právo je přitom prototypem kontinentálního právního systému a jeho vliv mimo hranice vlastní země (tj. i na české právo) byl ze všech okruhů kontinentálního systému zdaleka nejrozsáhlejší.⁴⁰

2.1 Prameny mezinárodního práva

Pokud jde o vztah vnitrostátního a mezinárodního práva, upravují jej obě země stejným způsobem. V českém právu se tak stalo tzv. Euronovelou (z. č. 395/2001 Sb.), která zařadila do Ústavy ČR čl. 10. Francouzský ústavodárce tak učinil v čl. 55 ústavy ze 4.10.1958⁴¹. Podle těchto článků mají řádně ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy přednost před zákonem.⁴²

Významnějším dokumentem, vytvořeným pod záštitou OSN a inspirujícím později i legislativu ES⁴³, je **Ženevská smlouva na ochranu tropických dřev (1994)**⁴⁴. Ta ve svých

³⁹ Boguszak, Čapek, Gerloch: Teorie práva, 2. přeprac. vydání, ASPI Praha 2004, str. 38

⁴⁰ Ovlivněny jím byly ve značné míře mimo většiny západoevropských zemí i země Latinské Ameriky, četné země Blízkého i Dálného východu a jihovýchodní Asie, jakož i prakticky všechny africké státy, které vznikly na území bývalých francouzských a belgických kolonií.

Viz. Viktor Knapp, Velké právní systémy – úvod do srovnávací právní vědy, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 1996, str. 114

⁴¹ Les traités ou accords régulièrement ratifiés ou approuvés ont, dès leur publication, une autorité supérieure à celle des lois, sous réserve, pour chaque accord ou traité, de son application par l'autre partie.

⁴² Pokud jde však o vztah ústavního zákona a mezinárodní smlouvy, přiznává Státní rada ve svém rozhodnutí hierarchickou nadřazenost ústavě. Viz l'arrêt du Conseil d'État d'Assemblée du 30 octobre 1998 *Sarran, Levacher et autres* (« la suprématie conférée par l'article 55 aux engagements internationaux ne s'applique pas dans l'ordre interne aux dispositions de nature constitutionnelle »).

⁴³ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. září 2008 k Mezinárodní dohodě o tropickém dřevě (ITTA) z roku 2006 viz. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0454+0+DOC+XML+V0//CS>

přílohách konkretizuje státy, kteří jsou vývozcí a dovozci tropických dřev, které ve svém čl. 2 definuje jako dřevo nejelhičnatých stromů určené k průmyslovému využití, které roste či je vyprodukováno v zemích nacházejících se mezi Obratníkem Raka a Kozoroža. Cíle dohodnuté touto úmluvou mají být zajištěny především Mezinárodní organizací na ochranu tropických dřev (*International Tropical Timber Organization, ITTO*).⁴⁵ V září 2008 podepsala ČR novou Ženevskou smlouvu na ochranu tropických dřev (2006), která však dosud nevstoupila v platnost, neboť nebyla ratifikována dostatečným počtem států.⁴⁶

Na celoevropské úrovni se pravidelně⁴⁷ schází **Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě (MCPFE)**.⁴⁸ Účastníkem bývá mimo zástupců všech 46 států i Evropská komise, zastupující Evropská společenství. Výsledkem pak bývají ministerské rezoluce či deklarace týkající se aktuálně problematických okruhů v oblasti lesní ochrany.⁴⁹

Francie, jakožto země při Středozezemním moři s vyššími klimatickými teplotami, je dále členem **Střediska vyšších agronomických středozezemních studií (*Centre d'Hautes Études Agronomiques Méditerranéens, CIHEAM*)**⁵⁰ se sídlem ve španělské Zaragoze, která si jako jeden z hlavních cílů vytyčila boj s požáry a ochranu lesů před nimi. Klade zvýšený důraz na prevenci a princip předběžné opatrnosti, zabývá se i oceňováním škod způsobených lesními požáry a jejich aktivním odstraňováním.⁵¹

⁴⁴ Úplné znění této úmluvy viz. http://www.admin.ch/ch/f/rs/0_921_11/index.html#fn1

⁴⁵ <http://www.itto.or.jp/live/index.jsp>

⁴⁶ http://www.mzv.cz/un.newyork/cz/zpravy_a_udalosti/ministr_zahranicnich_veci_karel_1.html

⁴⁷ Doposud byla Ministerská konference svolána pětkrát : 1990 Strasbourg, 1993 Helsinky, 1998 Lisabon, 2003 Vídeň, 2007 Varšava. Viz. Národní lesnický program pro období do roku 2013

⁴⁸ <http://www.mcpfe.org/>

⁴⁹ Tomáš Krejzar, Pavlína Vašíčková, Pátá Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě, in Lesnická práce, časopis pro lesnickou vědu a praxi, Ročník 86 (2007)/Lesnická práce č. 12/07

⁵⁰ <http://www.ciheam.org/>

⁵¹ Ricardo Vélez, Protection contre les incendies de forêt: principes et methodes d'action. Centre d'Hautes Etudes Agronomiques Méditerranéens (CIHEAM), Zaragoza. Options Méditerranéennes, Serie B: Études et Recherches No. 26, 1999, str. 118

2.2 Les a komunitární právo

Pro Evropskou unii je charakteristická velká pestrost lesních typů, stejně tak jako velké rozdíly v lesnatosti, struktuře vlastnictví i v socio-ekonomických podmínkách. I z tohoto důvodu neexistuje žádná společná lesnická politika.⁵²

To ale nevylučuje možnosti vzniku právních úprav⁵³ na evropském základě, které určí pro jednotlivé země cíle směřování pro lesní ochranu. Tyto cíle ochrany životního prostředí **primárně stanoví SES** ve své hlavě XIX, resp. čl. 174n (jedná se o bývalé čl. 130r-130t). Tento dokument se o ochraně lesa nezmiňuje, nechává ji proto v souladu s čl. 249 SES upravit sekundárně orgány Společenství. Rovněž Lisabonská smlouva primární ochranu lesa nezakotvuje, již ve svém čl. 2 odst. 3 ale stanoví, že Unie usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený mj. i na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. Tuto kompetenci přiznává sdíleně⁵⁴ jak členským státům, tak EU. Částečně také modifikuje články 174 a 175 SES.

Sekundární právní úprava se zaměřuje na několik oblastí ochrany. Jedná se o podporu vzniku nových dřevin, o ochranu lesního bohatství a o ochranu proti požárům a kyselým dešťům. Od roku 1989 je při EK zřízena Stálá, 27 členná lesní rada (*Comité permanent forestier*) zabezpečující poradní a řídicí roli pro zvláštní lesnická opatření, dále vytváření odborných posudků při uskutečňování komunitární politiky (zejména při zabezpečování ochrany životního prostředí a rozvoje venkova), která je také místem výměny informací mezi členskými státy a Komisí⁵⁵.

Ke splnění úkolů a cílů svěřených orgánům Společenství k ochraně lesních porostů jsou nejčastěji využívány směrnice.⁵⁶

Úprava kvality lesních dřevin (*la qualité des essences forestières*) je zajištěna směrnicí 1999/105/ES ze dne 22. prosince 1999 o uvádění reprodukčního materiálu lesních dřevin na trh. Na ochranu lesního bohatství byla v rámci politiky územního plánování (*la politique d'aménagement du territoire*) za účelem upřednostňování zemědělského půdního fondu (*les zones agricoles*) přijato nařízení č. 269/79 ze 6. února 1979, jež má ochránit především sušší

⁵² <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/agriculture-and-fisheries/forestry/lesni-hospodarstvi-727/>

⁵³ Obě země jsou součástí EU a je pro ně tudíž závazné *acquis communautaire*.

⁵⁴ Čl. 2c odst. 2 písm. e) Lisabonské smlouvy

⁵⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/fore/sfc_fr.htm

⁵⁶ Čl. 249 odst. 3 SES

středozemní regiony podléhající zvýšenému riziku erozí a požárů. U jednotlivých států výčtem určuje části území, na které se bude vztahovat.⁵⁷

Naproti tomu bezprostředně aplikovatelnými nařízeními⁵⁸ je upravena ochrana před požáry a kyselými dešti. Jedná se o dvě nařízení ze dne 17.11.1986⁵⁹, podle nichž má být vytvořen fond k částečnému hrazení škod vzniklých na lesích znečištěním vzduchu a k preventivním opatřením k omezení rizika požáru. Dělí les do tří kategorií podle možného rizika vznícení.

Ekologickou roli lesa zdůrazňuje nařízení 1610/89 dotýkající se rozvoje a zhodnocování lesů ve venkovských oblastech.⁶⁰

Významným novějším nařízením je dokument č. 2152/2003/ES o monitoringu lesů a výměně informací o změnách životního prostředí v ES (*Forest Focus*). Jeho hlavní cíl je obsažen již v názvu, důraz klade rovněž na trvale udržitelný rozvoj evropských lesů, přičemž les je pro účely tohoto nařízení definován minimální rozlohou 0,5 ha a stromy v produkčním věku vysokými min. 5m.⁶¹

Za pramen práva lze považovat i Závěry Rady o strategii Evropské unie v oblasti lesního hospodářství (Strategie Společenství pro lesy ze dne 15.12. 1998) a Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o akčním plánu EU pro lesnictví (Akční plán EU pro lesy a lesnictví z 15.6.2006).⁶²

Česká republika, jako země předsedající v první polovině roku 2009 Radě EU představila⁶³ rovněž program svých priorit v oblasti lesního hospodářství. Na jaře tohoto roku má proběhnout 8. zasedání Fóra Spojených národů o lesích (UNFF 8) s tématem Lesy v měnícím se životním prostředí. Dále se po celou dobu svého mandátu bude aktivně zasazovat o zabezpečení větší vymahatelnosti lesního práva v zemích, u kterých mohou vzniknout pochyby ohledně legálnosti dřevní masy. Prostředkem k tomu má být Akční plán pro vymahatelnost lesního práva, státní správu a obchod (FLEGT).⁶⁴

⁵⁷ Ve Francii se konkrétně jedná o Languedoc-Rousillon, Provence-Côte d'Azur, la Corse a departmány v oblasti Ardèche a Drôme.

⁵⁸ Čl. 249 odst. 2 SES

⁵⁹ JOCE, 21.11 1986

⁶⁰ Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 346, n.472

⁶¹ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 308, marg. č. 966

⁶² Národní lesnický program pro období do roku 2013, str. 5

⁶³ <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/agriculture-and-fisheries/forestry/lesni-hospodarstvi-727/>

⁶⁴ <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>

2.3 Vnitrostátní právní úprava ochrany lesa

2.3.1 Ústavní ochrana lesa

Ani český, ani francouzský zákon nejvyšší právní síly se o lese výslovně nezmiňuje. Nalezneme zde však významné principy a součástí francouzské ústavy je dokonce od roku 2004, stejně jako např. Deklarace práv člověka a občana (1789), i Charta životního prostředí (*Charte de l'environnement*). Zatímco v českém zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je uloženo státu dbát o ochranu životního prostředí v jediném článku 7 a rovněž tak je tomu v zákoně č. 2/1993 Sb., LZPS, kde se této tématiky explicitně týká pouze čl. 35 (který je podle znění čl. 41 LZPS vymahatelný pouze v mezích prováděcích zákonů, tj. i z. č. 289/1995 Sb.), má jich Francie v ústavě deset. Jedná se ve skutečnosti ale spíše o katalog mezinárodně uznávaných právních zásad, které ústavodárce sepsal a formálně je takto povýšil. Nedomnívám se proto, že by tato skutečnost měla v České republice za následek slabší ochranu – většinu těchto zásad nalezneme v českém ŽivPZ. Z morálního hlediska je ale zajisté úctyhodné, pokud je ochrana životního prostředí jakožto souboru všeho, co vytváří přirozené podmínky k přežití, upravována normami nejvyšší právní síly.

Ústavní základ institutu vlastnictví, důležitého pro právní vztahy vznikající při užívání lesů, a rovněž podmínky jeho omezení jsou stanoveny obdobným způsobem⁶⁵ v čl. 11 Ústavy ČR, resp. čl. 17 DDHC.

2.3.2 Zákony a prováděcí předpisy v ochraně lesa

Asi největší rozdíl v právní úpravě je v jejím formálním způsobu pojetí. Zatímco francouzský zákonodárce sáhl již tradičně i v případě úpravy ochrany lesa ke kodifikaci a uložil si tak ambiciózní úkol shrnout veškerou úpravu týkající se dané problematiky do jednoho zákoníku, česká legislativa se spokojila s úpravou v samostatném zákoně, spolu s provázaností a relacemi na více ostatních zákonů a předpisů nižší právní síly.

⁶⁵ Podle francouzské úpravy je vlastnictví nedotknutelným a posvátným právem, jehož nikdo nemůže být zbaven kromě případu, kdy by to vyžadovala zákonně zajištěná veřejná nezbytnost, a pod podmínkou spravedlivého a předchozího odškodnění, zatímco česká díkce stanoví, že každý má právo vlastnit majetek, přičemž vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

I přesto ale CFor na mnoha místech odkazuje na jiné právní předpisy, jejichž ustanovení se v tomto případě budou aplikovat přednostně. Využívá k tomu převážně princip delegace, tj. odkazuje na konkrétní články, jichž se užije přednostně. Výjimečně pak odkáže na celý zákon.⁶⁶ Setkáme se ale i s případy, kdy články CFor vymezí, ve kterých případech se jeho úprava použije přednostně i na jiné zákony.⁶⁷ Často v textu najdeme zejména odkazy na zákoník životního prostředí (*Code de l'environnement, CEnv*), v části věnované deliktům pak trestní zákoník (*Code pénal, CPen*) a další.

Struktura tohoto kodexu je obdobně jako ostatní fr. kodifikace členěna na 3 základní části. I. Legislativní část (*partie législative*), v níž všechny články začínají písmenem „L“, II. Prováděcí část (*partie réglementaire*), jež je označena „R“ a poslední, III. Část příloh (*Annexes*). Obě první části se dělí na 5 knih (*Livres*)⁶⁸, které se dále dělí na Hlavy (*Titres*) a Kapitoly (*Chapitres*). Podle čísla článku se dá určit jeho přesné umístění.⁶⁹

Výhodou tohoto zákoníku je jeho poměrná stabilita a tudíž důvěryhodnost vzhledem k tomu, že je platný, i když s částečnými modifikacemi⁷⁰, již od roku 1827.

Zvláštní právní úpravou sui generis je pak lesní zákoník pro Mayotte (*Code forestier de Mayotte, CForM*), předpis s totožnou strukturou vztahující se k tomuto zámořskému společenství (*collectivité d'outre-mer, COM*),⁷¹ k jehož provádění je kompetentní Státní rada (*Conseil d'Etat*). Potřeba zvýšené a speciální právní ochrany lesů je dána především žádanými

⁶⁶ Např. Loi du 31 décembre 1913 sur les monuments historiques

⁶⁷ Článek L11 al. 3 CFor

⁶⁸ Livre préliminaire : Principes fondamentaux de la politique forestière

Livre Ier : Régime forestier

Livre II : Bois et forêts des particuliers

Livre III : Conservation et police des bois et forêts en général

Livre IV : Forêts de protection - Lutte contre l'érosion

Livre V : Inventaire et mise en valeur des ressources ligneuses - Reboisement

⁶⁹ Tak např. Čl. L343 budeme hledat v první části (Partie législative) a to jeho III.knize, IV.hlavě a III.kapitole

⁷⁰ Výrazněji zejména již výše uvedeným Zákonem o směřování lesů (*Loi n°2001-602 du 9 juillet 2001 d'orientation sur la forêt*)

⁷¹ Zámořské společenství (COM) vznikla reformou francouzské ústavy (čl. 74) v roce 2003 z původních Zámořských teritorií (Territoires d'outre-mer, TOM) a kromě Mayotte sem spadá též Sain Pierre et Miquelon, Francouzská Polynésie, Wallis et Futuna, Saint-Martin a Saint-Barthélemy. Všechna tato území jsou plně součástí Francie a tím i Evropské unie. **Mayotte** je pak nejlidnatějším ostrovem ze souostroví Komor, nacházející se v Indickém oceánu mezi severním cípem Madagaskaru a Mosambiquem. Rozloha činí 376 km².

tropickými dřevinami, rostoucími na území ostrova. Některá ustanovení jsou však totožná s úpravou obsaženou v CFor.

Dalšími, spíše okrajovými prameny francouzské ochrany lesa jsou například:

- Zákoník životního prostředí (*Code de l'environnement, CEnv*)⁷²
- Zákoník dobrého využití lesnictví (*Code de bonnes pratiques sylvicoles, CBPS*)⁷³
- Urbanistický zákoník (*Code de l'urbanisme, CUrb*)⁷⁴ – zajišťuje ochranu stromů rostoucích v zastavěných územích
- Zákon ze dne 31.12. 1913 o historických památkách (*Loi du 31 décembre 1913 sur les monuments historiques*)
- Spotřebitelský zákoník (*Code de la consommation, CCons*)⁷⁵
- Občanský zákoník (*Code Civil, CCiv*)⁷⁶
- Zákon č. 83-8 ze dne 7.1.1983 vztahující se na rozdělení pravomocí mezi obce, departementy, regiony a stát (*Loi n° 83-8 du 7 janvier 1983 relative à la répartition de compétences entre les communes, les départements, les régions et l'Etat*)⁷⁷
- Obecný zákoník územní samosprávy (*Code général des collectivités territoriales, CGCT*)⁷⁸
- Zákoník státního majetku (*Code du domaine de l'Etat, CDomEt*)
- Trestní zákoník (*Code pénal, CPen*)⁷⁹
- Zemědělský zákoník (*Code rural, CRur*)⁸⁰
- Obecní zákoník (*Code des communes, CCom*)⁸¹
- Obecný daňový zákoník (*Code général des impôts, CGenImp*)⁸²

⁷² Např. články L. 411-1, L. 411-2, L. 331-2, L. 331-3, L. 331-4

⁷³ Viz. čl. L222-6 CFor

⁷⁴ Např. články L.130-1

⁷⁵ Např. články L.115-27n.

⁷⁶ Viz. čl. L.132-2 al. 2 CForM

⁷⁷ Čl. 70 a 71

⁷⁸ Čl. L.1111-2, L. 2212-2

⁷⁹ Čl. 121-2, 432-12, 432-17

⁸⁰ Např. L. 481-3 a L. 481-4

⁸¹ L.162-5, L.166-1

⁸² Čl. 38 a 39, 239

- Zákoník trestního řízení (*Code de procédure pénale, CProcPen*) – pro stíhání všech deliktů, pokud CFor nestanoví jinak⁸³
- Peněžní a finanční zákoník (*Code monétaire et financier, CMonFin*)⁸⁴
- Pracovní zákoník (*Code du travail, CTrav*)⁸⁵

Základem české právní úpravy ochrany lesů je **zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)**, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o úpravu, která na více místech přímo zmocňuje Ministerstvo zemědělství k vydání prováděcích předpisů.⁸⁶ Ve svých Společných a přechodných ustanoveních⁸⁷ zákon explicitně zmiňuje subsidiární použití zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, při řízeních vedených orgány státní správy lesů ve věcech upravených tímto zákonem, není-li zde stanoveno jinak, a rovněž tak použití zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích, jak vyplývá z § 53 odst. 3 ZLes.

Zákon byl za dobu své existence ke dni sepsání této práce doposud novelizován třináctkrát, což vychází v průměru přesně jedenkrát ročně. Při strukturálním dělení se zákonodárce držel víceméně tradičního českého postupu – na Části⁸⁸, Hlavy⁸⁹ a Oddíly, s Přílohou⁹⁰ na konci zákona.

⁸³ Viz. Článek L153-10

⁸⁴ Př. L. 214-87

⁸⁵ Viz. Čl. L221-10 al. 4 CFor

⁸⁶ Jedná se např. o § 35 odst. 5, § 36 odst. 6 a další ZLes

⁸⁷ Hlava X., § 58 odst. 2 ZLes

⁸⁸ ZLes je rozdělen na 6 Částí, z nichž pouze první obsahuje ustanovení týkající se lesa přímo, ostatní části mění a doplňují zákony o ČNB, ZOPŘK, o myslivosti a o přestupcích.

⁸⁹ Část první se pak dělí na 10 Hlav:

Hlava první: Úvodní ustanovení

Hlava druhá: Zachování lesů

Hlava třetí: Obecné užívání lesů

Hlava čtvrtá: Předpoklady trvale udržitelného hospodaření v lese

Hlava pátá: Hospodaření v lesích

Hlava šestá: Licence

Hlava sedmá: Podpora hospodaření v lesích

Hlava osmá: Státní správa lesů

Hlava devátá: Sankce

Hlava desátá: Ustanovení společná a přechodná

⁹⁰ Obsahuje vzorec k výpočtu poplatku za odnětí lesních pozemků

Oba porovnávané právní řády se dále sblížily implementací směrnice Rady 1999/105/ES ze dne 22.12.1999. Zatímco Francie tuto změnu začlenila do svého CFor⁹¹, česká legislativa se rozhodla pro vytvoření samostatné normy, jíž se stal **zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnicky významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin)**. Francie však v daném případě zažádala o výjimku, jejíž umožnění dovoluje nařízení Komise č. 1602/2002 ze dne 9.9.2002, která stanoví prováděcí pravidla k dané směrnici, pokud jde o oprávnění členského státu zakázat prodej specifického reprodukčního materiálu lesních dřevin konečnému spotřebiteli. Bylo jí tak umožněno⁹² zakázat prodej reprodukčního materiálu borovice přímořské (*Pinus pinaster Ait.*)⁹³ pro účely výsevu nebo výsadby.⁹⁴

Na oba české zákony dále navazují a pramenem lesního práva tak jsou zejména i:

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti
- Zákon ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí
- Zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- Vyhláška č. 77/1996 Sb., o náležitostech žádosti o odnětí nebo omezení a o podrobnostech o ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa,
- Vyhláška č. 78/1996 Sb., o stanovení pásem ohrožení lesů pod vlivem imisí,
- Vyhláška č. 79/1996 Sb., o služebních stejnokrojích zaměstnanců prchánu státní správy lesů a o jejich označení,

⁹¹ V Hlavě nazvané *Commercialisation des matériels forestiers de reproduction* (Čl. L551-1).

⁹² Výjimka se týká všech správních oblastí Francie mimo Provence-Alpes- Côte-d'Azur, Languedoc-Roussillon a Korsiky

⁹³ Původem z Iberského poloostrova

⁹⁴ Viz. <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,fr&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=418193:cs&page=>

- Vyhláška č. 80/1996 Sb., o pravidlech poskytování podpory na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin a o poskytování náhrad zvýšených nákladů,
- Vyhláška č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů,
- Vyhláška č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování,
- Vyhláška č. 100/1996 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o udělování licence v lesním hospodářství a podrobnosti o udělování licencí v lesním hospodářství,
- Vyhláška č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní strážže,
- Vyhláška č. 219/1998 Sb., o způsobu výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát,
- Vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích,
- Vyhláška č. 391/2003 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o označování, měření a klasifikaci dříví,
- Vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin,
- Vyhláška č. 139/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přenosu semen a sazenic lesních dřevin, o evidenci o původu reprodukčního materiálu a podrobnosti o obnově lesních porostů a o zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa.

Vzhledem k tomu, že oba státy patří mezi země kontinentální právní kultury, netvoří judikatura, ani právní obyčej zdroje poznání práva. Přesto bude mít ale zejména judikatura významnou roli při realizaci a uplatňování právními předpisy stanovených pravidel. V praxi se bude jednat zejména o správní soudy, které budou svou judikaturou vyjasňovat některé pochybnosti, vznikající při aplikační praxi.

3 Klasifikace lesů

Lesy se dají třídit z několika pohledů. Tak jednak z botanického hlediska na jehličnaté⁹⁵ a listnaté⁹⁶, podle zeměpisné šířky na lesy tropické⁹⁷, subtropické či lesy mírného pásu nebo podle nadmořské výšky a s ní spojeného vegetačního stupně⁹⁸ (na lesy dubové, bukové, smrkové⁹⁹, klečové), podle věkového složení, stanovištních poměrů,¹⁰⁰ skladby (zda je rekonstruovaná, přirozená či současná) a další. Pro účely tohoto pojednání se však úžeji zaměříme na členění významné z hlediska práva.

3.1 Z hlediska typu vlastníka

Jak český, tak francouzský zákonodárce přiznává soukromým subjektům právo vlastnit lesy, rozdíl je ale ve stupni uskutečněné privatizace. Na našem území vlastní doposud rozhodující podíl lesů stát (jedná se o 61, 5%, dalších 17% náleží do majetku obcí, jejich lesních družstev a společenstev), soukromí vlastníci se na správě podílejí jen necelou jednou pětinou (19 %). O převážnou většinu lesů patřících do vlastnictví ČR pečuje státní podnik Lesy České

⁹⁵ Území ČR je tvořeno z 1 941 582 ha lesy jehličnatými, což představuje 74,8 % veškerých dřevin u nás. Viz. Ministerstvo zemědělství, Úsek lesního hospodářství: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky 2007, str. 39

⁹⁶ Podle webových stránek fr. Ministerstva zemědělství a rybolovu (<http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois>) patří francouzské lesy na první místo v počtu listnatých stromů v Evropě, v ČR tvoří z lesního fondu listnaté stromy jen asi 24,2 %.

⁹⁷ Francie disponuje celkovou rozlohou 8,8 milionu ha tropických lesů, z nichž se 8,3 mil. nachází v jihoamerické Guyane.

⁹⁸ <http://obnova-lesa.euweb.cz/VLS.pdf>

⁹⁹ V roce 2007 pokrýval v ČR smrk ztepilý (*picea excelsa*) celkem 1 369 695 ha, což představuje 52,8 % z veškerého druhového složení lesů na našem území, na druhém místě je borovice se 17 %, na třetím modřín s 3,9 %. Viz. Ministerstvo zemědělství, Úsek lesního hospodářství: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky 2007, str. 39

¹⁰⁰ Ekologická řada stanovištních poměrů lesů ČR se člení podle porostní půdy na extrémní, kyselou, živnou, obohacenou, oglejenou a podmáčenou. Viz. tamtéž, str. 38

republiky.¹⁰¹ Ostatní lesy spravuje s.p. Vojenské lesy a statky ČR (125 000 ha), Kancelář prezidenta republiky (6 000 ha) a správy národních parků (95 600 ha).¹⁰²

Odlišná situace je ve Francii – tam hospodaří soukromí vlastníci prakticky s celými třemi čtvrtinami lesních porostů (*Les forêts privés: 74 %*)¹⁰³, zatímco státní lesy (*Les forêts publiques*), řízené Národním lesním úřadem (*l'Office national des forêts, ONF*) tvoří zbylých 26 %, z nichž cca 16 % náleží do vlastnictví územní samosprávy (*Collectivités territoriales*).¹⁰⁴

Dělení lesů na státní a soukromé, respektive nestátní je v ČR částečně odrazem faktického statu quo, naproti tomu CFor s tímto dělením explicitně počítá.

Zatímco u státních lesů se tak v české normě stalo již v úvodním § 4 ZLes, kde je použita legislativní zkratka „státní lesy“ pro institut „lesů ve vlastnictví státu“, k institutu „lesů nestátních“ ZLes mlčí a je třeba ho dovodit a contrario. Podle zmíněného ustanovení se vztahují práva a povinnosti vlastníka lesa na právnickou osobu (zejména Lesy České republiky, s.p.), které je svěřeno nakládání s těmito lesy.

Opakem je CFor, který stanoví odlišný režim hospodaření pro Státní lesy a lesní pozemky¹⁰⁵ a Dřevo a lesy jednotlivců¹⁰⁶ a toto dělení, jak již bylo uvedeno výše, tudíž obsahuje výslovně.

3.2 Z hlediska funkce (zvláště chráněné lesy)

Co český zákonodárce výslovně nevyjádřil u předchozího dělení, napravuje v tomto případě Oddílem druhým Hlavy první ZLes, nazvaným Kategorizace lesů, když je podle převažujících funkcí člení do tří kategorií, a to na **lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské**¹⁰⁷.

¹⁰¹ Konkrétně jde o 1 340 800 ha z celkových 1 596 000 ha lesů ve vlastnictví ČR

¹⁰² <http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=77>

¹⁰³ Jedná se o 3,8 milionu vlastníků, z nichž 200 000 má každý více než 10 ha (což reprezentuje 68 % veškerých francouzských lesních ploch).

¹⁰⁴ <http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois>

¹⁰⁵ Viz. Livre Ier, Titre III. CFor – Forêts et terrains à boiser du domaine de l'Etat (Čl. L131-1n)

¹⁰⁶ Viz. Livre II: Bois et forêts des particuliers (Čl. 221-1n)

¹⁰⁷ V roce 2005 představovaly lesy hospodářské přibližně 75 %, lesy ochranné 3 % a lesy zvláštního určení 22 % lesů na území České republiky. Viz. Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 311, marg. č. 976

Mezi lesy ochranné se řadí takové lesní porosty spolu s PFL, které se nachází na mimořádně nepříznivých stanovištích, na exponovaných horských hřebenech, či v klečovém vegetačním stupni; lesy zvláštního určení jsou pak vymezeny negativně (tj. ty, které nejsou lesy ochrannými) za alternativního splnění podmínek, že se nacházejí v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně¹⁰⁸, v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod¹⁰⁹, nebo na území národních parků a národních přírodních rezervací¹¹⁰, a dále pozitivně (zde je zřejmá paralela s francouzskou úpravou Chráněných lesů¹¹¹) v § 8 odst. 2 ZLes taxativním výčtem lesů, o kterých může z podnětu vlastníka lesa nebo bez podnětu rozhodnout krajský úřad¹¹² (viz znění cit. §: „do kategorie lesů zvláštního určení lze dále zařadit...“), pokud zde existuje veřejný zájem na zlepšení a ochraně životního prostředí nebo jiný oprávněný zájem na plnění mimoprodukčních funkcí lesa, pokud je tento nadřazen funkcím produkčním.

Třetí kategorií, kterou český právní řád upravuje jsou lesy hospodářské. Jedná se o tzv. zbytkovou a nejzrozsáhlejší kategorii, pro kterou neplatí žádná níže uvedená omezení a z důvodu menší potřebnosti chránit tyto lesy jsou i jejich vlastníci svobodnější co do nakládání s nimi. Francie tuto kategorii vysloveně v CFor neobsahuje, ale budou sem patřit všechny lesy, které nepodléhají režimu Chráněných lesů ve IV. Knize.

ZLes ve svém § 10 obsahuje dále ustanovení zmiňující „Lesy pod vlivem imisí“. Doktrína je však nepovažuje za zvláštní kategorii lesů.¹¹³ Nacházejí se totiž ve všech třech uvedených kategoriích a zařazují se do čtyř pásem ohrožení stanovených ministerskou vyhláškou č. 78/1996 Sb., o stanovení pásem ohrožení lesů pod vlivem imisí.

Kategoriím ochranných lesů a lesů zvláštního určení je ve francouzské úpravě obdobný již výše zmíněný institut **Chráněných lesů**¹¹⁴ (*Les forêts de protection*, Čl. L411-1¹¹⁵ CFor), který si klade za cíl zvýšit na vyhlášeném území důraz na ekologickou a sociální funkci lesa

¹⁰⁸ § 30 a násl. zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon)

¹⁰⁹ § 48 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁰ Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ *Les forêts de protection*, viz níže.

¹¹² Viz. § 48a odst. 1 písm. a)

¹¹³ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007, str. 312, marg. č. 980

¹¹⁴ G. Hubert: *Forêts de protection*, J.-Cl. Environnement, fasc. 410

¹¹⁵ Tento článek vyplývá ze Zákona ze dne 28. dubna 1922 a z čl. 28 Zákona z 10. července 1976 týkajícího se ochrany přírody (*La loi du 28 avril 1922; Čl. 28 de la loi du 10 juillet 1976 relative à la protection de la nature*).

na úkor funkce hospodářské.¹¹⁶ Podle tohoto ustanovení *mohou být do této kategorie zařazeny, odpovídá – li tomu veřejný zájem (!), jen takové lesy, 1.) jejichž uchování je shledáno nezbytným k udržování půdy v horských oblastech a na svazích, k obraně před lavinami, erozí a zaplavením vodou či písky, a 2.) které se bez ohledu na vlastníka nacházejí na perifériích velkých aglomerací, nebo jejichž údržba to vyžaduje z ekologických důvodů, nebo pro blahobyt populace.*¹¹⁷ Z uvedeného vyplývá, že je nerozhodné, zda se bude jednat o lesy státní, či soukromé. Nejdůležitějšími kritérii bude tedy veřejný zájem a lesní lokace. Ve Francii se v roce 2004 nacházelo ve 28 departmentech (z celkových 96 nacházejících se na území hexagonu, tj. bez zámořských departmentů) přibližně 80 600 ha lesů této kategorie, konkrétně se jednalo o 68 lesů.¹¹⁸

Rozhodnutí o zařazení do kategorie Chráněných lesů je, na rozdíl od českého ZLes, kde o něm rozhoduje orgán státní správy lesů na návrh vlastníka lesa nebo z vlastního podnětu, vydáváno formou dekretu se souhlasem Státní rady¹¹⁹ a to z podnětu místního prefekta po nezávazném vyjádření Departementálního výboru pro přírodu, krajinu a místo (*La commission départementale de la nature, des paysages et des sites*)¹²⁰ ve veřejném šetření. *Od okamžiku oznámení vlastníku lesa o záměru zařadit les do zvláštní ochranné kategorie není tento oprávněn disponovat s vlastním lesem za účelem změn, kácení a poskytnutí užívacího práva jinému po dobu 15 měsíců počítaných od data doručení oznámení. Výjimku může povolit správní orgán.*¹²¹ Rozhodnutí Státní rady nabývá účinnosti erga omnes ode dne vyhlášení v Úředním věstníku (*Journal officiel, JO*) a mimo to musí být po dobu 15 dní vyvěšeno na radnici v obci, do jejíhož území daný les patří.¹²²

¹¹⁶ Viz. Circulaire de 26 février 1979 (JONC, 25 juillet 1979) relative à l'accueil public en forêt.

¹¹⁷ Čl. L411-1 CFor: *Peuvent être classés comme forêts de protection, pour cause d'utilité publique :Les forêts dont la conservation est reconnue nécessaire au maintien des terres sur les montagnes et sur les pentes, à la défense contre les avalanches, les érosions et les envahissements des eaux et des sables; Les bois et forêts, quels que soient leurs propriétaires, situés à la périphérie des grandes agglomérations, ainsi que dans les zones où leur maintien s'impose, soit pour des raisons écologiques, soit pour le bien-être de la population.*

¹¹⁸ Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 475, n.679

¹¹⁹ Čl. R.411-8: *La décision de classement est prise par décret en Conseil d'Etat. Il en est de même pour toute modification du classement.*

¹²⁰ Čl. R.411-4n. CFor

¹²¹ Čl. L411-2 CFor: *Dès la notification au propriétaire de l'intention de classer une forêt en forêt de protection, aucune modification ne peut être apportée à l'état des lieux, aucune coupe ne peut être effectuée ni aucun droit d'usage créé, pendant quinze mois à compter de la date de notification, sauf autorisation spéciale de l'autorité administrative.*

¹²² Čl. R 411-9

Zvláštní kategorií jsou **Lesy zařazené** (*Les Forêts classées*, Čl. L. 321-1 a L. 321-2 CFor). V regionech obzvláště často napadených požáry¹²³ mohou být do této kategorie zařazeny výnosem prefekta (*l'arrêt préfectoral*) po souhlasném vyjádření městské rady a generální rady (*Conseil municipal a Conseil général*).

3.2.1 Omezení vlastnického práva k lesu a jeho náhrada

Protože se rozhodnutími o zařazení do zvláštních kategorií lesů zasahuje do ústavně zaručených práv vlastníka (zejména *ius utendi* a *ius fruendi*), musí být projekt zařazení do ochranné kategorie v souladu se záměrem a ustanoveními Vyvlastňovacího zákoníku (Čl. R.11 – R.11-14 du code de l'expropriation, CExp).¹²⁴ Možnost odškodnění za takto prakticky vytvořené zákonné břemeno (*l'indemnisation des servitudes*) stanoví CFor ve svém čl. L.413-1 za splnění podmínky, že vlastníkově lesa se zařazením do kategorie Chráněných lesů sníží příjmy. Je – li tomu tak, je mu vyplácena náhrada škody jednou za pět let na základě dohody, nebo v případě sporu rozhodnutím správního soudu. V případě, že vlastník přijde postupem Státní rady o více než polovinu svého běžného příjmu, může požadovat odkoupení tohoto lesa státem.¹²⁵

Úprava hospodaření v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení je v ZLes upravena § 36. Zásadním rozdílem je i zde větší benevolence, kterou poskytuje vlastníkově lesa, aby z vlastní iniciativy omezil své vlastnické právo ve prospěch větší lesní ochrany, když mu umožňuje podat návrh na přijetí opatření, zejména pokud jde o velikost nebo přiřazování holých sečí. Tuto možnost francouzský zákonodárce nezná, domnívám se však, že by měla Státní rada při vlastníkově iniciativě, jež umožní lepší ochranu lesa, rovněž vyjít vstříc a dekret podle čl. R. 411-8 vydat. České lesní právo pochopitelně umožňuje i uložení opatření orgánem státní správy lesů z vlastního podnětu.

Podle § 36 odst. 4 má vlastník povinnost zajistit toto opatření, za což mu při zvýšených nákladech přísluší náhrada. Pokud jde o zmenšení hospodářského užitku, který mu vyplyne ze zařazení lesa do jedné ze dvou zákonem stanovených ochranných kategorií, přiznává zákonodárce vlastníkově náhradu pouze u lesů zvláštního určení, a to s omezením týkajícím se

¹²³ Zákonem z 9. července 2001 byly výše zmíněné regiony rozšířeny o Aquitánii, Midi-Pyrenees, Poitou-Charente a na departementy Ardeche a Drome.

¹²⁴ Příkladem rozhodnutí Státní rady tohoto typu může být např. Dekret z 16. srpna 1989, JO, 30. srpen ?

¹²⁵ P.Machado, Les forêts de protection, Mémoire DESS, Strasbourg, 1978

uznaných obor a samostatných bažantnic podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, a v případech, kdy je úhrada zvýšených nákladů poskytována podle zvláštních předpisů. Výši této náhrady rozhodne spolu s určením, kdo cenu uhradí, na návrh vlastníka (!) orgán státní správy lesů za splnění podmínek stanovených vyhláškou č. 80/1996 Sb., o pravidlech poskytování podpory na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin a o poskytování náhrad zvýšených nákladů.

Protože francouzská právní úprava nezná institut Pozemků určených k plnění funkcí lesa, není zde rovněž ustanovení týkající se odnětí pozemků a omezení jejich využívání zařazený v ZLes do § 15 a násl.

3.2.2 Účinky zařazení lesa do zvláštní kategorie chráněných lesů

Změna zařazení dává v CFor za vznik aplikační přednosti ustanovením vztahujícím se na Zvláštní lesní režim (*Le régime forestier spécial*). Podle článku R. 412-14 *nemůže být v Chráněných lesích realizováno žádné odlesňování, těžba materiálů, kopání, žádné zavedení veřejné nebo dopravní infrastruktury a navyšování půdy či usazenin s výjimkou prací, které mají za cíl vytvořit zařízení sloužící ke zhodnocování a ochraně lesa, a za podmínky, že tato díla nezmění zásadním způsobem určení lesních pozemků.*¹²⁶ Výjimku může udělit po předchozím oznámení oblastní zemědělský ředitel (*Directeur départemental de l'agriculture*),¹²⁷ který se musí vyjádřit nejpozději v zákonné dvouměsíční lhůtě. K omezení nebo dokonce i úplnému zákazu vstupu veřejnosti může dojít výnosem prefekta. Doprava, parkování automobilů a karavanů, jakož i kempink jsou zakázány vyjma míst vyhrazených a označených pro tyto účely. Stát si zároveň vyhrazuje práva na vlastní náklady vykonávat v Chráněných lesích veškeré práce, které uzná za nezbytné, k uchování a zajištění biologické rovnováhy.¹²⁸

¹²⁶ Článek R 412-14: *Aucun défrichement, aucune fouille, aucune extraction de matériaux, aucune emprise d'infrastructure publique ou privée, aucun exhaussement du sol ou dépôt ne peuvent être réalisés dans une forêt de protection à l'exception des travaux qui ont pour but de créer les équipements indispensables à la mise en valeur et à la protection de la forêt et sous réserve que ces ouvrages ne modifient pas fondamentalement la destination forestière des terrains.*

¹²⁷ Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 476, *infra*, n.681

¹²⁸ tamtéž

Z pohledu vlastníka pak dochází jednak k omezení práv chráněných zákonem, jednak ke vzniku nových povinností. Český ZLes ukládá vlastníkům lesů ochranných povinnost hospodařit tak, aby byly zajištěny především jejich ochranné funkce, u lesů zvláštního určení jsou pak povinni strpět omezení při hospodaření v nich. Další povinnosti jsou pak stanoveny zvláštními zákony s ohledem na zvláště chráněné území, ve kterém se les nachází. Bude se jednat zejména o ZOPŘK, pokud jde o lesy v chráněných územích a v územních systémech ekologické stability, ZVod (lesy zvláštního určení v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně) aj.

Pokud jde o francouzské vlastníky Chráněných lesů, mají možnost nechat si u prefekta schválit pravidla těžby (*un règlement d'exploitation*), které jasně určí podmínky odlesňování na dobu 10 až 30 následujících let. Přesto, že jsou tato pravidla určitým koncepčně právním nástrojem regulace lesní těžby, nejedná se o klasický Jednoduchý plán řízení (*Plan simple de gestion*)¹²⁹. I když se tomuto plánu velice podobá, liší se zejména ve dvou bodech: 1.) jejich schválení může být tacitní. Pokud se prefekt nevyjádří k návrhu ve lhůtě jednoho roku, platí zákonná fikce, že pravidla těžby byla schválena.¹³⁰ 2.) V případě převodu vlastnického práva je i nabyvatel těmito pravidly vázán, pokud ještě neuplynula lhůta stanovená pro jejich platnost.¹³¹

Pokud jde o Lesy zařazené (*Les Forêts classées*), má vznik této kategorie za následek ustanovení zvláštní komise smíšeného charakteru (správní orgán, zvolení členové a zástupci vlastníků lesa), která má poradní roli pro veškerá opatření prefekta týkající se lesních požárů. Do prefektovy pravomoci náleží v této oblasti např. možnost uložit vlastníkům lesa povinnost vykloučit a vyčistit v Zařazených lesích podle čl. L. 322-3 zóny na lesních pozemcích až do vzdálenosti 200m. Při nedodržení této povinnosti může být vlastníku uložena starostou dotčené obce pokuta od 31 € do 76 € za každý den a nevyčištěný ha.

¹²⁹ Blíže k tomu viz kapitola Koncepčně právní nástroje

¹³⁰ Čl. R. 412-4 CFor

¹³¹ Čl. R. 412-6 CFor

3.3 Z hlediska toho, zda podléhají „lesnímu režimu“

Z hlediska českého právního řádu, kde se zdá být pojem les víceméně jasný, je toto dělení poněkud krkolomné, pro potřeby komparace (je – li zde vůbec možná), ale zejména pro bližší pochopení francouzské právní úpravy se však zdá být nezbytné.

CFor obsahuje dvě rozdílné právní kategorie dřevní masy a lesů: ty, které podléhají lesnímu režimu (*Régime forestier*, před rokem 2001 nazývané *Les forêts soumises*), a ty, které mu nepodléhají. V kostce můžeme říci, že toto dělení se převážně kryje s rozdělením na lesy státní a soukromé (resp. dle terminologie francouzského zákonodárce lesy jednotlivců). Obě kategorie jsou obsažené v lesním zákoníku a jejich užívání s ním tak musí být v souladu. Strukturálně vzato jsou porosty podřízené lesnímu režimu zařazeny do Knihy I. CFor (*Livre Ier: Régime forestier*), lesy vyňaté z tohoto režimu do Knihy II. CFor (*Livre II: Bois et forêts des particuliers*).

Pokud jde o české lesní právo, neexistuje tu možnost, aby les (rozuměj v právním smyslu) nepodléhal lesnímu režimu, jak vyplývá z výše uvedené kapitoly Pojem lesa. Pokud bude totiž skupina stromů (lesní porosty) zasazena na pozemku určeném k plnění funkcí lesa, jedná se automaticky o les (tj. podléhající lesnímu režimu v ZLes), pokud budou tyto lesní porosty mimo PFL, nebude sice podléhat lesnímu režimu, ale zároveň se nebude jednat o les vůbec.

Otázku dřevin rostoucích mimo les ponecháme výkladu v dalším oddíle klasifikace lesů, ani v tomto případě se však nebude jednat o les ve smyslu slova, který mu přiznává český ZLes.

3.3.1 Lesy podléhající lesnímu režimu¹³²

I když bylo výše uvedeno, že množina této kategorie převážně splývá s množinou lesů státních, není tomu tak bezvýjimečně. Taxativní výčet najdeme v úvodním čl. L. 111-1 CFor. Kromě lesů v majetku státu sem patří rovněž lesy panské; lesy místních územních celků a veřejných podniků, dále lesy veřejně prospěšných podniků, družstev a spořitelén poté, co jsou do této kategorie zařazeny prefektorálním výnosem; lesy soukromé poté, co byly znovu zalesněny státem; lesy a pozemky určené k zalesnění nacházející se v majetku lesního sdružení za splnění další podmínky; a nakonec dotované lesy v národní oblasti Chambord.

¹³² Prieur Michel, *Droit de l'environnement*, 5e édition, Dalloz 2004, str. 321, n.435

A) Lesy v majetku státu a lesy panské (*Les forêts de l'Etat ou forêts domaniales*)

Jedná se pouze o 10 % z celkové zalesněné plochy na území Hexagonu a podle tradiční judikatury z XIX. století spadají tyto lesy do soukromé sféry státního majetku. Totožné, i když už ne tak jednotné stanovisko vyslovila judikatura i v případě lesů panských.¹³³ Základní rozdíl mezi dvěma zmíněnými druhy spočívá v možnosti převoditelnosti na další subjekty. Zatímco v případě lesů panských, které mají původ ještě v lesích královských a lesích znárodněných Francouzskou revolucí, je zřízení možné pouze na základě zákona ad hoc¹³⁴(tento zákon se nevyžaduje pro převod lesů s rozlohou menší 150 ha), lesy státní jsou nepřevoditelné. Důvodem je odpovědnost státu vůči národu k jistému zabránění drancování alespoň v některých lesích, kde je naopak zdůrazněno zachování přírodní rozmanitosti, vyváženosti a lesního dědictví. V těchto částech lesa stát může uplatňovat politiku přírodního vzdělávání a volnočasových aktivit, aniž by existovalo reálné nebezpečí budoucí ztráty tohoto území převedením na jiného vlastníka.

B) Lesy místních územních celků a veřejných podniků a lesy veřejně prospěšných podniků, družstev a spořitelů poté, co jsou do této kategorie zařazeny prefektorálním výnosem (*Les forêts des collectivités locales et des établissements publics, les forêts des établissements d'utilité publique, des sociétés mutualistes et des caisses d'épargne après qu'un arrêté préfectoral ait prononcé expressément leur soumission au régime forestier*).

Tyto lesy představují kolem 17 % celkové zalesněné plochy, z nichž převážná většina (95 %) náleží do majetku místních územních celků.¹³⁵ Rovněž tyto lesy patří do soukromé majetkové sféry s tím, že jejich stupeň ochrany je slabší než u lesů panských, protože zřízení nepodléhá požadavku přijetí zákona ad hoc.

C) Lesy soukromé poté, co byly znovu zalesněny státem (*Les forêts privées reboisées par l'Etat*)

¹³³ CE, 28 nov. 1975, ONF c/ Abamonte Rec., p. 602. Note Auby, D. 1976, p. 355 ; note Waline, RDP, 1976, p. 1052 ; note Moderne, RA, 1976, p. 36, et v. MESHERIAKOFF

¹³⁴ Čl. L. 62, Code du domaine de l'Etat

¹³⁵ Statistique des bois communaux soumis ou non au régime forestier, JO, rép. quest. écrite, Sénat, 14 avr. 1982, s. 1137

Podle čl. L. 541-2 CFor podléhají lesnímu režimu rovněž lesy soukromé, jejichž vlastníci, nebo jiná povinná osoba, nesplnil ve stanovené lhůtě povinnost zalesňovací, stát převzal závazek a sám plnil. Možnost liberace a vyvázání se tak z daného režimu zákoník umožňuje po úspěšném uplatnění regresního nárok státem a dodatečném úplném splnění dlužníkovy povinnosti.

D) Lesy a pozemky určené k zalesnění nacházející se v majetku lesního sdružení, pokud byla minimálně polovina rozlohy všech pozemků v jeho vlastnictví vnesena právníky osobami uvedenými pod písm. B) (*Les bois, forêts et terrains à boiser, propriété d'un groupement forestier lorsque plus de la moitié de la surface des terrains que celui-ci possède lui a été apportée par des personnes morales mentionnées au 2°*)

E) Dotované lesy v národní oblasti Chambord (*Les bois et forêts remis en dotation au domaine national de Chambord*)¹³⁶

Jak vyplývá z písmen sub. C), D) a E), je evidentní, že i lesy soukromé mohou být výjimečně či dočasně v určitém případě podřízeny lesnímu režimu. Z toho budou vyplývat pro vlastníky i celkově přísnější pravidla udržování, hospodaření a v případě porušení zákonné povinnosti i nastolení sankce s tíživějším dopadem.

3.3.2 Lesy nepodléhající lesnímu režimu¹³⁷

Tato skupina je tvořena převážnou většinou z veškerých zalesněných ploch na území Francie. Zvláštní režim je upraven v Knize II. CFor a patří sem Lesy jednotlivců a Lesy zámořských departementů.

A) Lesy jednotlivců (*Bois et forêts des particuliers*)

Mimo asi 10 853 000 ha lesů soukromých vlastníků do této kategorie zákonodárce řadí rovněž i několik parcel lesů v majetku místních územních celků (300 000 ha). Zatímco

¹³⁶ Zalesněná oblast Chambord se nachází v okolí stejnojmenného největšího zámku na Loiře, vrcholného díla francouzské renesanční architektury. Viz <http://www.chambord.org/>

¹³⁷ Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 324

lesy podléhající lesnímu režimu jsou tak fakticky přehledně strukturované, jsou lesy soukromé velice nepřehledným a nesystematickým celkem, mj. i vzhledem k tomu, že 37 % z pozemků soukromých lesů má rozlohu menší než 10 ha. V celé Francii existuje jen asi 700 vlastníků, jejichž lesní pozemek přesahuje rozlohu 500 ha.

B) Lesy zámořských departementů (*Les forêts des départements d'outre-mer*)

Obecně vzato se na DOM¹³⁸ nebude CFor aplikovat vůbec, s výjimkou zvláštních ustanovení obsažených v čl. L251-1 a násl. Na Réunion se vztahovala zvláštní úprava obsažená v zákoně z 5.9.1941 až do roku 1977, kdy byl zrušen a nahrazen čl. L253-1 a násl. CFor.¹³⁹ Jiná ustanovení Legislativní i Prováděcí části Lesního zákoníku se na tato území neuplatní.

3.4 Z hlediska právního předpisu, jímž se řídí

Ochrana dřevin je kromě lesního zákona obsažena i v jiných právních předpisech, protože se však nejedná o dřeviny lesní, spadá jejich ochrana mimo rámec této práce. I přesto je však okrajově zmíníme, především pro účely komparace s francouzskou úpravou, která nemá v pojmu les jasno. Při neexistenci konkrétní zákonné definice (resp. existenci pouze definice technické) se totiž nedá spoléhat na určení, zda se jedná o les či nikoliv, jen podle skutečnosti, jaký zákoník se bude aplikovat. Tak i např. CURb obsahuje výslovně pojem les a upravuje nakládání s ním.

Český právní řád upravuje mimo ZLes ochranu dřevin (rozuměj rostoucích mimo les) především v zákoně ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Ve svých §§ 7-9 ukládá vlastníku pozemku povinnost chránit a pečovat o dřeviny a zároveň zákaz kácení bez povolení či oznámení, s výjimkou dřevin na pozemcích ve vlastnictví fyzických osob, jestliže pozemky užívají a jde – li o stromy s obvodem kmene do 80 cm měřeno ve výšce 130 cm nad zemí nebo o keře o celkové ploše porostu do 40 m². Nesmí jít rovněž o dřeviny, které jsou významným krajinným prvkem (VKP) nebo památným stromem nebo zvláště chráněným druhem s výjimkou jednání v krajní nouzi.

¹³⁸ Zámořské departementy (DOM) tvoří Réunion, Martinik, Francouzská Guyana a Guadeloupe, více viz. <http://www.outre-mer.gouv.fr/>

¹³⁹ V.F.Moderne, Rubrique de droit public forestier, dans Rev. Dr. Rur., 1978, p. 68; M. Lagarde: La législation forestière de la Réunion, LPA, N. 97, 31 juillet 1991

Ve stejném zákoně, a to § 23, je upravena rovněž ochrana lesů v národních parcích, které nelze zařadit do režimu lesů hospodářských, v § 46n pak úprava památných stromů spolu s ochrannými pásmy, zasahujícími do vzdálenosti desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. Tato ochrana není absolutní, orgán ochrany přírody může za podmínek stanovených v § 56 udělit výjimku v případě, že jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody.

Dalšími zákony upravujícími les, či jakékoliv dřeviny jsou např. ZVod, o myslivosti, o ČÍŽP a další (viz kapitola prameny práva).

Zatímco náš ZOPŘK chrání veškeré dřeviny rostoucí mimo les, francouzské zákoníky takovouto generální úpravu mimo CFor neobsahují a další zákoníky (CUrb, CRur) budou chránit tyto dřeviny v případě, že se tyto budou nacházet na území, na něž se tyto kodexy vztahují, tj. CUrb bude chránit městskou zeleň a CRur z českého pohledu dřeviny nacházející se na zemědělském půdním fondu.

CUrb obsahuje základní ustanovení ve svém čl. L130-1, podle kterého Místní plány výstavby (*Les plans locaux d'urbanisme, PLU*) mohou za chráněné prohlásit lesy, parky, živé ploty, aleje, či dokonce samostatně rostoucí stromy, a to bez ohledu na to, jaká je jejich rozloha, kde se nacházejí a kdo je jejich vlastníkem.¹⁴⁰ Nejsou tedy chráněny automaticky ze zákona, ale na rozdíl od české úpravy, v tomto směru daleko šetrnější k životnímu prostředí, je k ochraně třeba prohlášení v koncepčně právním nástroji ochrany. Zákon řeší ve svém ustanovení čl. 142-11 CUrb i případy obcí, které PLU nemají. Zde může chráněné území vyhlásit prefekt za podmínek určených pro celý departement. Dřeviny v tomto případě získávají zvláštní statut **chráněných zalesněných prostorů** (*espaces boisés classés*) a k jejich kácení je třeba předběžného souhlasu prefekta v obcích, kde neexistuje PLU, nebo pouze starosty v obcích, kde byl PLU schválen. I zde je ovšem potřebný nezávazný názor prefekta. Zákonodárce se zabýval v CUrb pochopitelně i otázkou umístování staveb v zónách, které získaly statut chráněných zalesněných prostorů. Vlastníkovi takovéto oblasti je povolena stavba na 1/10 pozemku, pokud zbylých 9/10 převede bez nároku na odměnu do vlastnictví obce.¹⁴¹ Toto ustanovení je však z pochopitelných důvodů aplikováno jen velmi zřídka.¹⁴²

Paralelu k českému institutu památných stromů můžeme tak hledat pouze v institutu chráněných zalesněných prostorů, jenž umožňuje vyhlásit ochranu i nad samostatně

¹⁴⁰ Překlad K. Žákovská

¹⁴¹ Čl. L. 130-2, al. 2 CUrb

¹⁴² Např. Dekret z 20.5. 1976 v Limoges, JO, 24.5.1976

rostoucími stromy. Jinou specifickou ochranu obdobného charakteru však zákoník (CUrb) nezná.

Zemědělský zákoník (CRur) je jednostranně zaměřen a preferuje spíše zemědělskou půdu, než ochranu lesa (tzn. dřevin rostoucích na pozemcích zemědělského půdního fondu). Nástrojem k ochraně zde má být Pozemkový plán (*Aménagement foncier*), jehož zákonná regulace je ovšem zastaralá a z hlediska ochrany přírody obecně tudíž pramálo užitečná. Čl. L.121-19 in fine. CRur požaduje předběžný souhlas prefekta ke kácení stromů, které podléhají povolovacímu režimu odlesňování (*défrichement*) podle čl. L 311-2 CFor (tj. parky sousedící s obydlení, lesy o rozloze převyšující 4 ha a mladé lesy) a dále živých plotů a alejí.

3.5 Z hlediska velikosti

Klasifikace z hlediska velikosti lesního pozemku je v obou právních řádech významná pro určení povinností vlastníka. Obecně lze říci, že vlastnictví větších lesů bude spojeno se zvýšenou mírou odpovědnosti a rovněž více povinnostmi.

Podle některé technické definice se dokonce ve francouzském právu vůbec nebude jednat o les, pokud bude jeho rozloha za splnění dalších podmínek menší než 4 ha. Tomu však neodpovídá ustanovení čl. L 311-1 al. 1 CFor, který vysloveně počítá s lesy o rozloze 0,5 ha. Z hlediska českého práva není minimální velikost lesa stanovena a i pár lesních porostů na PFL bude tvořit les v právním smyslu. Jediné omezení upravuje § 12 odst. 3 ZLes, podle kterého dělení lesních pozemků, při kterém výměra jednoho dílu klesne pod 1 ha, vyžaduje souhlas orgánu státní správy lesů. Orgán státní správy lesů souhlas nevydá, jestliže by dělením vznikly pozemky nevhodného tvaru nebo velikosti, neumožňující řádné hospodaření v lese. Je pochopitelně nevhodné, aby vznikaly rozdrobené miniaturní lesíky, a zákonodárce se tomu v daném ustanovení snaží čelit.

Oba právní řády shodně považují rozlohu vlastněného lesa za určující pro určení druhu nástroje koncepčně právní ochrany, kterým se lesní útvar bude řídit a kterému tak bude podléhat.

Nevýhodou ZLes oproti CFor je absence velikostního kritéria při ukládání sankcí. CFor stanoví na mnoha místech jasně vyjádřené částky, které bude vlastník za každý ha lesa platit při porušení různých zákonem stanovených povinností. Na vlastníky velkých lesů, kteří mají tomu přímo úměrné zisky z hospodaření v lesích, je tak vyvíjen větší nátlak k dodržování

jejich povinností. Český ZLes naproti tomu nechává výši sankcí na uvážení správního orgánu, přičemž neupravuje žádná kritéria, jediným omezením tak je stanovená horní hranice.

Francouzský zákoník na druhou stranu neobsahuje úpravu velikostního kritéria při určení maximální možné výměry holé seče při mýtní těžbě (viz § 31 ZLes), rozdělení kompetencí správních úřadů a výpočtu poplatku za odnětí lesních pozemků.

4 Subjekty zajišťující ochranu lesa

Ochrana lesů je zajišťována v České republice i ve Francii jak správními orgány s generální působností na jednotlivých stupních veřejné správy, tak i speciálními orgány k tomu určenými zákonnou úpravou. Liší se však co do rozsahu kompetencí a zejména u zvláštních orgánů i celkovým pojetím.

4.1 Správní orgány s generální působností

Obě země jsou z hlediska správního práva strukturované a řízené obdobně. Centrálními správními úřady jsou jednotlivá ministerstva, dále se pak státy člení na vyšší a nižší územně správní celky. Zatímco Česká republika má však od účinnosti ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, pouze dvoustupňové dělení na obce a kraje, Francie stále užívá stupňů tří. Jedná se o regiony (*régions – 22 v evropské části + 4 zámořské*), departmenty (*départements – 96 + 4*) a obce (*communes – asi 37 000*).

Ústředním správním orgánem s celostátní působností je Ministerstvo zemědělství a rybolovu (*Ministère de l'Agriculture et de la Pêche*), jehož kompetence na rozdíl od českého Ministerstva zemědělství (MZe) pokrývají veškeré lesy na území Francie, tj. bez ohledu na to, zda se nachází v národních parcích (*parcs nationaux*), přírodních rezervacích (*réserves naturelles*) či jiných území dle CEnv.¹⁴³ V České republice dělí tzv. kompetenční zákon (zák. č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZKomp) pravomoci v oblasti ochrany lesa na nejvyšší úrovni mezi Mze,¹⁴⁴ MŽp¹⁴⁵ a MObr.¹⁴⁶ Ve Francii neexistuje obdoba českého ZKomp, jednotlivá ministerstva jsou zřizována vždy na začátku funkčního období nové vlády, kdy je

¹⁴³ Čl. L. 331-1 a násl. CEnv

¹⁴⁴ § 15 odst. 1 ZKomp: Ministerstvo zemědělství je...rovněž ústředním orgánem státní správy lesů, myslivosti a rybářství, s výjimkou území národních parků.

¹⁴⁵ § 19 odst. 2 ZKomp: Ministerstvo životního prostředí...je ústředním orgánem státní správy pro myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích.

¹⁴⁶ § 16 odst. 1 písm. c) ZKomp: Ministerstvo obrany je ústředním orgánem státní správy zejména pro...správu vojenských újezdů.

přijímán dekret o jejím složení. Většina ministerstev se však nemění, a to jak z hlediska názvu, tak kompetencí.

Z pohledu úpravy územně správních celků je zajímavostí, že CFof formálně přiznává veškerá rozhodovací a vyjadřovací práva přímo prefektovi (*préfet* stojí v čele departmánů i regionů), resp. starostovi (*maire* stojí v čele obce), zatímco lesní zákon ve svém § 47 a násl. přiznává jednotlivá práva úřadům, v jejichž čele hejtmani nebo starostové stojí. Pravomoci jsou zde tak rozděleny mezi úředníky pracující v dílčích složkách (odbory, oddělení) těchto úřadů podle obecního či krajského zřízení.¹⁴⁷

Mezi zmíněné úřady české státní správy lesů (které mají jinak generální působnost na úseku státní správy) patří obecní úřady obcí s rozšířenou působností a krajské úřady.

Rozdíl je rovněž v uspořádání a tudíž i přehlednosti jednotlivých kompetencí, které jsou v české úpravě shrnuty v několik málo ustanovení většinou s taxativním výčtem pravomocí (výjimku tvoří zbytková klausule upravená v § 48 odst. 3 ZLes, podle které pokud není zákonem určen jiný orgán státní správy lesů, vykonávají ji obecní úřady obcí s rozšířenou působností), zatímco v CFor jsou úpravy jednotlivých práv a povinností subjektů rozmístěna po celém kodexu (zejména v části prováděcí).

4.2 Zvláštní subjekty s působností v oblasti ochrany lesa

Zatímco v českém právním řádu mají významnější roli především orgány státní správy lesů, se kterými při ukládání povinností ZLes počítá v nejčastějších případech, francouzský zákonodárce posílil na úkor subjektů s generální působností roli zvláštních subjektů. Úprava jejich pravomocí je obsažena v CFor nyní již systematicky utříděně a liší se podle případu, zda se jedná o lesy státní či lesy jednotlivců.

Knih první CFor ve svém čl. L. 121-1 přináší institut **Národního úřadu pro lesy** (*Office national des forêts, ONF*),¹⁴⁸ který má zásadní roli při péči o veškeré lesy v majetku státu (10 %) a lesy územních celků (16 %). Jedná se o veřejný podnik (*établissement public*) průmyslového a obchodního charakteru spadající přímo pod Ministerstvo zemědělství a rybolovu. Paralela by se zde našla ve státním podniku **Lesy České republiky, s.p.**, jenž je zařízení podobného charakteru, zřízené českým MZe. Shodný je mimo finanční nezávislosti

¹⁴⁷ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

¹⁴⁸ <http://www.onf.fr/>

na státu rovněž i rozsah působnosti, který pro oba podniky mimo lesů zahrnuje i obhospodařování vodních toků.¹⁴⁹ Naopak rozdílná je kvantita obhospodařované dřevní masy, vzhledem k tomu, že český podnik má ve správě necelých 86 % všech lesů nacházejících se na našem území.

Od roku 1963, kdy byla ministrem zemědělství a rybolovu E. Pisanim prosazena zásadní reforma lesního práva,¹⁵⁰ koná i nad soukromými vlastníky dozor zvláštní orgán. Tím jsou rovněž veřejné podniky: **Oblastní střediska vlastnictví lesů** (*Les centres régionaux de la propriété forestière, CRPF*). Jedná se v rámci Francie o 17 institucí kompetentních k péči o rozvoj a další směřování lesní produkce nepodléhajících lesnímu režimu (viz. výše). V řízení podniku jsou zainteresováni volení zástupci vlastníků, kteří cílí k definování lesní politiky soukromého sektoru. České právo popsaný institut nezná, nebrání však soukromým vlastníkům v rozličném sdružování za obdobnými cíly.

Na druhou stranu dává ale vzniknout na základě ZLes zvláštnímu **Vojenskému lesnímu úřadu**, který spadá pod ministerstvo obrany a operuje na území vojenských lesů tím, že vykonává veškeré kompetence, které by za normálních okolností připadly ze zákona obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu.¹⁵¹

Vlastníci lesa podle našeho lesního práva mají rovněž právo, a za určitých okolností¹⁵² dokonce i povinnost přibrat si **odborného lesního hospodáře**, který zabezpečí odbornou úroveň hospodaření v lese. Jedná se o fyzickou, nebo právnickou osobu se zvláštní licenci, která je nutně rozdílná od orgánu státní správy lesů. Tato úprava se mírně přibližuje k institutu Oblastního střediska vlastnictví lesů, vzhledem k tomu, že zajišťuje ochranu lesů soukromých, většina rysů se ale liší.

Na dodržování ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkajících se funkcí lesů jako složky životního prostředí fyzickými a právnickými osobami dozírá v České republice **Česká inspekce životního prostředí**.¹⁵³

¹⁴⁹ Viz. <http://www.lesycr.cz/cs/profil-firmy.ep/> a Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 274, n.379

¹⁵⁰ Stalo se tak zákonem ze dne 6. srpna 1963

¹⁵¹ Vedoucího tohoto Vojenského lesního úřadu jmenuje a odvolává ministr zemědělství na návrh ministra obrany, viz § 47 odst. 3 ZLes

¹⁵² § 37 odst. 3 ZLes

¹⁵³ Viz § 2 zákona ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů

Po stránce finanční pomáhají zabezpečit ochranu lesa v České republice též **Státní fond životního prostředí**¹⁵⁴ a ve Francii **Národní lesnický fond** (*Fonds forestier national, FFN*).¹⁵⁵

4.3 Ochrana lesa zajišťovaná jednotlivci

Mimo úřadů a institucí umožňuje, někdy přímo nakazuje, právní řád ochranu lesa zajišťovat i jednotlivcům. Základním principem vysloveným českým zákonodárcem v § 11 odst. 1 je, že **každý** si musí počínat tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů, a v následujícím odstavci upravuje obecně povinnosti vlastníků lesa usilovat při hospodaření v lese o to, aby nepoškozoval zájmy jiných vlastníků lesů a funkce lesa byly zachovány (plněny rovnoměrně a trvale) a aby byl zachován (chráněn) genofond lesních dřevin.

CFor rovněž stanoví mezi úvodními obecnými články omezení, že každý **vlastník** vykonává nad svým dřevem, lesy a pozemky k zalesnění všechna práva vyplývající z vlastnictví jen v rámci limitů stanovených tímto zákoníkem a zákonem, aby tak přispěl k trvale udržitelnému hospodaření, biologické vyváženosti země a uspokojení poptávky po dřevě a jiných lesních produktech. Veškerá zalesňování, plánování a údržba musí být uskutečňovány v souladu s rozumným hospodářským řízením.¹⁵⁶

Specifickým způsobem, jakým se mohou dobrovolníci institucionálně zapojit do lesní ochrany při obecném užívání lesů spočívá v tzv. **lesní stráž**¹⁵⁷. Jedná se o fyzickou osobu zajišťující ochrannou službu v lesích, ustanovenou na návrh vlastníka nebo z vlastního podnětu obecním úřadem obce s rozšířenou působností.¹⁵⁸ Před tímto orgánem je třeba rovněž složit slib pečlivosti a svědomitosti. Za škodu způsobenou lesní stráží odpovídá za podmínek § 39a stát, přičemž strážce požívá výhody ochrany veřejného činitele, jak vyplývá z § 89 odst. 9 TZ.¹⁵⁹

¹⁵⁴ Zákon ČNR č. 288/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky

¹⁵⁵ Čl. L. 532-1 CFor

¹⁵⁶ Článek L5 CFor: *Tout propriétaire exerce sur ses bois, forêts et terrains à boiser tous les droits résultant de la propriété dans les limites spécifiées par le présent code et par la loi, afin de contribuer, par une gestion durable, à l'équilibre biologique du pays et à la satisfaction des besoins en bois et autres produits forestiers. Il doit en réaliser le boisement, l'aménagement et l'entretien conformément à une sage gestion économique.*

¹⁵⁷ § 38 a násl. ZLes

¹⁵⁸ § 48 odst. 2 písm. g) ZLes

¹⁵⁹ *Veřejným činitelem je volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník orgánu státní správy a samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu nebo příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru, soudní exekutor*

CFor vyžaduje v čl. L.224-1 od vlastníků, kteří chtějí použít při zabezpečení svých lesů **zvláštní strážce** (*gardes particuliers*), aby si je nechali schválit zástupcem prefekta místního obvodu. Po zamítnutí je možné podání opravného prostředku u prefekta. Tito strážci mohou vykonávat funkce jen poté, co složí přísahu u soudu.¹⁶⁰ Náhrada výdajů za stráž je vyplácena státem za podmínek čl. L. 123-1 CFor. V lesích státních zastávají tento post nejčastěji funkcionáři ONF. Jedná se o **lesního odborného strážce** (*agent technique forestier*).¹⁶¹

*při výkonu exekuční činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech vykonávaných z pověření soudu podle zvláštního právního předpisu, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomoci, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů svěřena. Při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních právních předpisů je veřejným činitelem také fyzická osoba, která byla ustanovena **lesní stráží**, vodní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností. Funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník státního orgánu, samosprávy, ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru cizího státu, se za těchto podmínek považuje za veřejného činitele, pokud tak stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.*

160 Článek L224-1: *Les propriétaires qui veulent avoir, pour la conservation de leurs bois, des garde particuliers, doivent les faire agréer par le sous-préfet de l'arrondissement, sauf recours au préfet en cas de refus. Ces gardes ne peuvent exercer leurs fonctions qu'après avoir prêté serment devant le tribunal de grande instance ou le tribunal d'instance.*

¹⁶¹ Čl. L. 122-3 CFor

5 Nástroje ochrany lesa

Nástrojem obecně se rozumí prostředek sloužící k uskutečnění určité činnosti. V případě ochrany životního prostředí, a konkrétně ochrany lesní, znají oba právní řády nespočet možností, jak tuto ochranu zabezpečit. Skrze tyto nástroje zejména zákonodárci ve své podstatě naplňují hlavní účel existence norem a jejich úkolem je zajistit, aby tyto nástroje byly co možná nejefektivnější. Možností je pochopitelně více – potencionální škůdce lze zastrašit represivními metodami, určit právní rámec užívání lesů (nejen k hospodářským účelům) pomocí explicitního vytyčení práv a povinností subjektů, či jiným způsobem motivovat okolí k péči o lesní porosty. Podle toho budeme dělit nástroje do skupin na koncepční, administrativně právní, ekonomické a sankční.

5.1 Koncepční nástroje¹⁶²

Nástroje koncepční jsou dokumenty vydávané či schvalované orgány kompetentními na úseku ochrany lesa. V zásadě platí, že tyto dokumenty vydávané níže postavenými orgány musí být v souladu, a vlastně tak i naplňovat cíle dokumentů vyšších úřadů.

5.1.1 Dokumenty platné na celém území republik

Na celostátní úrovni byl v České republice přijat usnesením vlády č. 1221 ze dne 1. října 2008 **Národní lesnický program pro období do roku 2013 (NLP)**¹⁶³. Jedná se o souhrn cílů, navazujících na Akční plán EU pro lesnictví, reagujících na nejdůležitější problémy českého lesnictví a zdůrazňující princip trvale udržitelného rozvoje v lesích. Cíle jsou rozděleny

¹⁶² Jean-Marie BOURGAU, Jean-Jacques LAFITTE, Denis LAURENS, Jean-François LERAT, Antoine ZELLER: CERTIFICATION FORESTIERE ET GARANTIES DE GESTION DURABLE; Conseil général de l'agriculture, de l'alimentation et des espaces ruraux, 6e Section – « nature, forêt, paysage » CERTIFICATION FORESTIERE, CGAAER n° 933, Mars 2007, str. 13n (viz. Kapitola 3 – Les documents de planification forestière contribuant à la gestion durable des forêts).

¹⁶³ Po obsahové stránce navazuje na první dokument tohoto typu, který schválila vláda ČR v roce 2003. Záměry a podněty, které se dosud v lesnické politice nepodařilo realizovat, byly převzaty a zpracovány do tohoto navazujícího dokumentu.

systematicky do čtyř pilířů (ekonomický, ekologický, sociální a pilíř komunikace). ZLes o se o tomto usnesení nezmiňuje a ani ho nepředpokládá. Stejně je tomu v případě koncepčního dokumentu na celostátní úrovni ve Francii. Těch je ovšem více podle typu vlastníka lesů, na něž se vztahují. Univerzálního charakteru je pouze **Národní strategie trvale udržitelného rozvoje** (*La stratégie nationale de gestion durable, SNGD*), čerpající ze Středomořského akčního plánu OSN pro Barcelonskou úmluvu¹⁶⁴ (*United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan, UNEP/MAP*).¹⁶⁵ Pro plánování v lesích panských je závazná **Národní směrnice lesního hospodaření** (*La directive nationale d'aménagement, DNA*) a na lesy v majetku územních celků se vztahuje dokument nazvaný **Směřování národního hospodaření** (*L'orientation nationale d'aménagement, ONA*). Jan DNA, tak ONA nejsou, na rozdíl od níže uvedených koncepčních nástrojů upraveny v CFor, nýbrž jsou publikovány v ministerském oběžníku (*circulaire ministérielle*).

5.1.2 Rámcové oblastní dokumenty

Jedná se spíše o doporučující metodické nástroje prosazování státní lesnické politiky. V obou zemích je jejich pojetí celkem shodné, přičemž francouzskou konkretizací vznikající v každém z 22 regionů jsou **Směřování regionálního lesnictví** (*Les orientations régionales forestières, ORF*) s neomezenou dobou platnosti, dále **Regionální směrnice hospodaření na panských lesích** (*Les directives régionales d'aménagement des forêts domaniales, DRA*) a **Regionální schémata hospodaření v lesích územních celků** (*Les schémas régionaux d'aménagement des forêts des collectivités, SRA*). Posledním dokumentem této úrovně je pak **Regionální schéma řízení lesního hospodářství v soukromých lesích** (*Les schémas régionaux de gestion sylvicole des forêts privées, SRGS*). Základ právní úpravy nalezneme již v úvodních ustanoveních - čl. L 4 CFor, z něhož vyplývá, že veškeré tyto nástroje schvaluje ministr zemědělství a rybolovu po vyjádření odborného Regionálního výboru pro les a lesní produkty (*Commission régionale de la forêt et des produits*). Česká právní úprava na shodnou úroveň staví pouze **Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL)**,¹⁶⁶ které se jakožto dlouhodobé

¹⁶⁴ Úmluva o ochraně Středomořského moře před znečištěním (Barcelonská úmluva) je dokument z roku 1995, jehož smluvní stranou je i ES. Úplné znění viz. http://195.97.36.231/dbases/webdocs/BCP/BC76_Eng.pdf

¹⁶⁵ <http://www.unepmap.org/>

¹⁶⁶ § 23 ZLes

plány vydávají na dobu s platností určitou, v tomto případě 20 let.¹⁶⁷ Zpracování oblastních plánů rozvoje lesů zadává a návrhy oblastních plánů rozvoje lesů schvaluje rovněž MZe. OPRL zpracovává Ústav pro hospodářskou úpravu lesů a účelně vynaložené náklady na jejich zpracování hradí stát. Na postup při schvalování OPRL se nepoužije správní řád, ale postup stanovený ve vyhlášce č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů.

5.1.3 Individuální dokumenty

Obě právní úpravy se shodují, že typ individuálně určeného dokumentu se bude řídit velikostí vlastníkového lesního pozemku, kritéria určená v jednotce hektarů se ale odlišují. Ve Francii jsou pro lesy soukromé využívány **Jednoduché plány řízení** (*Les plans simples de gestion, PSG*), podle kterých musí hospodařit každý vlastník s rozlohou větší než 25 ha (vztahuje se na každý jednotlivý lesní pozemek zvlášť). Hranice 25 ha je na rozdíl od kogentních stropů v ZLes pouze orientační. Může být snížena až na 10 ha na návrh Oblastního střediska vlastnictví lesů (*Les centres régionaux de la propriété forestière, CRPF*),¹⁶⁸ nebo naopak zvýšena u lesů, které nabízejí pouze slabý ekonomický potenciál a zároveň hospodaření v nich nepředstavuje významnou ekologickou hrozbu. PSG musí být v souladu s SRGS.

Úprava **Hospodaření s lesy podléhajícími lesnímu režimu** (*Les aménagements des forêts relevant du régime forestier, AM*) bude aplikována v případě panských lesů nebo lesů územních celků. Ze zákona vyplývá nezbytný soulad AM s DRA, nebo SRA. Této povinnosti se mohou vlastníci vyhnout pouze u lesů, které nabízejí jako v předchozím případě pouze slabý ekonomický potenciál a zároveň hospodaření v nich nepředstavuje významnou ekologickou hrozbu. Takovéto změkčení český ZLes neobsahuje, a tak všichni vlastníci, jejichž les rozlohou převyšuje 50 ha, musí ze zákona zajistit vypracování **lesních hospodářských plánů (LHP)**. Tím se rozumí střednědobý plán, s platností obvykle na 10 let, upravující hospodaření na ploše max. 20 000 ha. Pokud by byla rozloha lesa větší, vznikla by vlastníku povinnost nechat vypracovat licencovaným odborníkem plán další. Náklady LHP a jejich zpracování hradí vlastník lesa, jinak je tomu však u **lesních hospodářských osnov**

¹⁶⁷ Viz <http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=77&typ=2&ids=2619&val=2619>

¹⁶⁸ Více viz výše; <http://www.crfp.fr/>

(LHO),¹⁶⁹ které obdrží od orgánu státní správy lesů každý vlastník bezplatně. Zákon rovněž umožňuje vlastníku lesa, jehož PFL nepřevyšují 50 ha, aby si vybral, zda bude hospodařit podle LHP nebo LHO. Užití LHO je pouze fakultativní, pokud jej vlastník protokolem převezme, vztahuje se na něho povinnost dodržet závazná ustanovení LHO. V opačném případě může těžit ve svém lese dřevo zásadně jen se souhlasem **odborného lesního hospodáře** (jehož zabezpečení je v případě hospodaření podle LHP i LHO obligatorní).¹⁷⁰ Úprava nakládání s Chráněnými lesy (*Forêts de protection*) je obsažena v dekretu z roku 1930 způsobem, že požaduje: „řízení dobrého otce rodiny“ (*gestion de bon père de famille*)¹⁷¹. Jedná se o významově shodný institut s úpravou obsaženou § 194 odst. 5 ObchZ – péčí řádného hospodáře.

5.2 Administrativně právní nástroje

Nástroje administrativně právní povahy dávají zákonodárci určením jejich vymezení možnost stanovit obsah právních vztahů, v jejichž rámci se budou jednotlivé subjekty popsané v předchozí kapitole pohybovat, a zaručit si tak alespoň naději, že v případě dodržování jednotlivých práv a povinností těmito subjekty bude les i nadále plnit své funkce i pro budoucí generace. Z podstaty věci tudíž vyplývá, že cíl obou zákonodárců v této oblasti bude shodný a i prostředky k jeho dosažení velice obdobné. Jak CFor, tak ZLes stanoví základní práva a povinnosti pro správní orgány a podobné subjekty mající za úkol dozor nad chováním jiných v lese, dále pro vlastníky lesů a konečně i pro širší veřejnost, aby bylo učiněno zadost i důležité sociální funkci lesa.

¹⁶⁹ §25 ZLes

¹⁷⁰ § 37 odst. 3 a odst. 6 ZLes

¹⁷¹ Jean-Marie BOURGAU, Jean-Jacques LAFITTE, Denis LAURENS, Jean-François LERAT, Antoine ZELLER: CERTIFICATION FORESTIERE ET GARANTIES DE GESTION DURABLE; Conseil général de l'agriculture, de l'alimentation et des espaces ruraux, 6° Section – « nature, forêt, paysage » CERTIFICATION FORESTIERE, CGAAER n° 933, Mars 2007, str. 14n (viz. Kapitola 3 – Les documents de planification forestière contribuant à la gestion durable des forêts).

5.2.1 Práva a povinnosti správních orgánů a ostatních dohlížejších subjektů

Základní rozdíl mezi vlastníky lesních pozemků a veřejností na jedné straně a správními orgány a ostatními dohlížejšími subjekty (dále jen správní orgány) na straně druhé spočívá v ústavně vysloveném principu, že zatímco správní orgány mohou postupovat pouze v mezích jim určených,¹⁷² mohou vlastníci spolu s veřejností konat vše, co jim zákon nezakazuje.¹⁷³

Správní orgány, jakožto orgány moci výkonné jsou tzv. prodlouženou rukou zákonodárcovou, skrze níž ten prosazuje svou vůli a zabezpečuje lesní ochranu.

Český ZLes působí nejen svým rozsahem, ale i strukturou v roli zdroje poznání souboru práv a povinností zmíněných subjektů daleko přehlednějším dojmem. Úředníci zde mají totiž výčet kompetencí zpravidla systematicky uspořádané, zatímco v CFor je musí vyhledávat napříč celým kodexem. Konkrétní oprávnění a povinnosti jsou pak vykonávány a plněny mimo jiné prostřednictvím aktů aplikace práva.

5.2.2 Práva a povinnosti vlastníků lesních pozemků

Vzhledem k tomu, že je pojetí vlastnického práva vyplývající z ústavně zaručených principů (jak již bylo ostatně uvedeno výše) obdobné, obsahují v obecné rovině oba právní řády spíše ustanovení směřující k omezení vlastníků. Tím jsou zejména čl. L5 CFor a § 11 ZLes.

Podle CFor je každý vlastník oprávněn nad svým dřevem, lesy a pozemky k zalesnění vykonávat všechna práva vyplývající z vlastnictví jen v rámci limitů stanovených tímto zákoníkem a zákonem, aby tak přispěl k trvale udržitelnému hospodaření, biologické

¹⁷² Čl. 2 odst. 2 LZPS: *Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví*; Čl. III Deklarace práv člověka a občana ze dne 26.8.1789: *Jediným zdrojem veškeré suverenity je Národ. Žádná instituce, žádný jednotlivec nemůže vykonávat pravomoc, která by od něj výslovně nepocházela.*

¹⁷³ Čl. 2 odst. 3 LZPS: *Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*; Čl. IV DDHC: *Svoboda spočívá v možnosti činit vše, co neškodí druhému. Požívání přirozených práv člověkem nemá tedy jiná omezení než ta, jež zajišťují požívání stejných práv ostatním členům společnosti. Tato omezení může stanovit jedině zákon.*

vyváženosti země a uspokojení poptávky po dřevě a jiných lesních produktech,¹⁷⁴ a zároveň je povinen uskutečňovat veškerá zalesňování, plánování a údržbu v souladu s rozumným hospodářským řízením.¹⁷⁵

Český vlastník lesa je povinen usilovat při hospodaření v lese o to, aby nepoškozoval zájmy jiných vlastníků lesů a funkce lesa byly zachovány (plněny rovnoměrně a trvale) a aby byl zachován (chráněn) genofond lesních dřevin.

Zákony dále upravují řadu zvláštních práv a povinností těchto subjektů jak vůči veřejnosti, tak vůči státu, resp. jeho institucím (např. povinnost vlastníka zalesnit holinu na lesním pozemku do dvou let podle ZLes,¹⁷⁶ oproti 5 rokům stanoveným v čl. L.9 CFor), jejichž srovnání by však vydalo na samostatnou práci.

5.2.3 Práva a povinnosti veřejnosti

V prostoru otevírajícím veřejnosti možnost uspokojování svých sociálních potřeb je daleko vstřícnější zákonodárce český, který výslovně omezuje vlastnická práva institutem obecného užívání lesů,¹⁷⁷ když zákonným břemenem vůči vlastníku povoluje do všech druhů lesů (bez ohledu na to, zda jsou státní či soukromé) vstup na vlastní nebezpečí, sbírání suchých plodů a suché na zemi ležící klesti. CFor upravuje výslovně vstup veřejnosti do lesa na konci knihy III., která se vztahuje na lesy obecně, bez ohledu na vlastníka, výslovně ale stanoví, že do lesů podléhajících lesnímu režimu (tj. ne do lesů soukromých) musí být umožněn vstup co nejširšímu okruhu osob, a to za podmínek obdobných poslední větě citovaného ustanovení ZLes, tj. při dodržování zásad ochrany lesů a přírodních zón, zejména pro zachování nejkřehčích míst, a nezbytných opatření pro veřejnou bezpečnost.¹⁷⁸ O možnosti vstupu veřejnosti do lesů soukromých vlastníků zákoník mlčí a zřejmě zde tak upřednostňuje právo vlastnické před veřejným zájmem na užívání lesů.

¹⁷⁴ Článek L5 al. 1 CFor: *Tout propriétaire exerce sur ses bois, forêts et terrains à boiser tous les droits résultant de la propriété dans les limites spécifiées par le présent code et par la loi, afin de contribuer, par une gestion durable, à l'équilibre biologique du pays et à la satisfaction des besoins en bois et autres produits forestiers.*

¹⁷⁵ Článek L5 al. 2 CFor: *Il doit en réaliser le boisement, l'aménagement et l'entretien conformément à une sage gestion économique.*

¹⁷⁶ § 31 odst. 6 ZLes

¹⁷⁷ § 19 – 22 ZLes

¹⁷⁸ Článek L380-1 a násl. CFor

K podobným závěrům lze dojít i na základě úvodního čl. L1 al. 9 CFor, dle kterého pouze „lesy veřejné zajišťují specifickým způsobem potřeby veřejného zájmu...jako je přístup veřejnosti...“¹⁷⁹

A rovněž webové stránky¹⁸⁰ Ministerstva zemědělství a rybolovu věnující se volnočasovým aktivitám směřují k závěru, že pouze do lesů podléhajících lesnímu režimu má veřejnost volný přístup.

Oba právní řády pak upravují i limity, ve kterých se veřejnost může v lesích pohybovat, tj. stanoví její povinnosti. CFor uvádí pouze zvláštní situace (např. v taxativně vyjmenovaných oblastech při zvýšeném riziku požárů může být vstup do lesa vyloučen zcela,¹⁸¹ čemuž odpovídá nástin situace uvedené v § 19 odst. 3 ZLes), naopak český zákon se veřejností a jejím přístupem do lesa zabývá podstatně důkladněji (viz výčet zákazů v § 20 s tím, že u některých z nich má vlastník lesa právo udělit výjimku).

5.3 Ekonomické nástroje

Jsou to ve své podstatě prostředky působící až nepřímo na jednotlivé subjekty, zejména vlastníky lesů, které mají obecně řečeno stimulovat k rozřešení zásadní otázky: zda více osobně pečovat o stav lesní složky životního prostředí, či více finančně přispívat a přenechat tuto péči státu a dalším subjektům. Podle daného kritéria můžeme rozlišit buďto nástroje pozitivní, směřující ke slibu, že pokud vlastník splní určité podmínky při hospodaření v lese, bude mu poskytnuta finanční podpora, nebo negativní, kterými rozumíme takové podmínky, při jejichž splnění bude od vlastníka naopak finanční částka požadována.

¹⁷⁹ *Les forêts publiques satisfont de manière spécifique à des besoins d'intérêt général, soit par l'accomplissement d'obligations particulières dans le cadre du régime forestier, soit par une promotion des activités telles que l'accueil du public, la conservation des milieux, la prise en compte de la biodiversité et la recherche scientifique.*

¹⁸⁰ <http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois/panorama/loisirs-en-foret>

¹⁸¹ Čl. 321-6 CFor

5.3.1 Pozitivní ekonomické stimulační nástroje

Shodné rysy u obou právních úprav při poskytování příspěvků, dotací či jiných finančních výpomocí tvoří základní skutečnost, že na ně není právní nárok. Aby mohly být vlastníku lesa přiznány, je nejprve třeba potvrdit kvalitu a rozsah provedených činností, což je posuzováno individuálně podle konkrétního koncepčního nástroje, na jehož základě vlastník hospodaří. Tím je LHP či LHO, v případě francouzských vlastníků pak jeden z nástrojů vyjmenovaných v čl. L. 4, v praxi to bude ale nejčastěji PSG.

Základem české úpravy je § 46 ZLes stanovující podmínky poskytování finančních prostředků nebo služeb, které demonstrativně vymezuje. O jejich přidělování rozhoduje mimo správní řízení krajský úřad nebo MZe, a to za podmínek stanovených každoročně vládou. CFor¹⁸² obsahuje mimo respektování PSG i další podmínku, kterou je písemný závazek respektování garancí trvale udržitelného řízení dle čl. L. 8, a to na dobu od 5 do 15 let počítanou od rozhodnutí o přiznání veřejné výpomoci (*aide publique*). Výjimku tvoří případy, ve kterých je cílem žádosti o dotaci zpracování PSG, zajištění prevence přírodních rizik nebo pokud byla již pomoc poskytnuta na území chráněné jako Natura 2000. V těchto případech dotace poskytovány nebudou.¹⁸³ Zvláštní podmínky přiznávání dotací stanoví dekret Státní rady, v případě živelných pohrom velkého rozsahu může ministr zemědělství a rybolovu výnosem na dobu omezenou derogovat ustanovení upravující poskytování dotací.¹⁸⁴

Obě právní úpravy dále umožňují vlastníkovu za splnění daných podmínek stát se i příjemcem pomoci ve formě služeb. I zde se jedná o nástroj ekonomické povahy, protože vykonání práce na náklady státu umožní vlastníku investovat tyto ušetřené prostředky jiným způsobem dle jeho vlastního výběru.

Lesní zákoník počítá s institutem Národního lesního inventáře (*L'Inventaire forestier national, IFN*), když v čl. L. 521-1 CFor umožňuje bez ohledu na subjekty vlastníci les technickou pomoc. IFN je veřejný podnik správního charakteru, jehož úkoly jsou upřesněny v rozhodnutí ze 17. února 1995 (JO, 15 mars).¹⁸⁵

Dotace mohou být vypláceny rovněž se Státního fondu životního prostředí, nebyl-li na stanovený účel poskytnut příspěvek podle ZLes, obdobnou roli hraje ve Francii FFN.

¹⁸² Čl. L. 7 CFor

¹⁸³ Čl. L. 7 al. 2 CFor

¹⁸⁴ Čl. L. 7 al. 5 CFor

¹⁸⁵ Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004, str. 324, n.437

5.3.2 Negativní ekonomické stimulační nástroje

Pomineme-li sankční nástroje finanční povahy a zaměříme-li se pouze na takové přeskupování finančních prostředků od vlastníka směrem ke státu z důvodu, jehož původ je s právními předpisy v souladu (tj. např. fakt vlastnického práva k lesu), shledáme vedle poplatků za nejvýznamnější povinnost daňovou.

Francouzská slovní zásoba mezi pojmy daň a poplatek nerozlišuje, což vychází zejména z totožného cíle určení těchto institutů a jednotně užívá výrazu *une taxe*. Český jazyk však odlišné právní pojetí reflektuje a poplatek, jako platbu jednorázovou a ekvivalentní (tj. s existencí určitého protiplnění), od daně odlišuje.¹⁸⁶

Pouze česká právní úprava obsahuje poplatek za odnětí PFL. Daní z pozemků jsou ale zatížení vlastníci lesů v obou zemích. Základem české úpravy je zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, podle něhož předmětem daně jsou pouze lesy hospodářské¹⁸⁷, a to za zúžení o lesy pod vlivem imisí zařazených do dvou nejvyšších pásem ohrožení.¹⁸⁸ Příjmy získané hospodařením v lesích jsou pak dále zdaněny za podmínek zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Ve Francii existovala před změnou finančního zákona pro rok 2000¹⁸⁹ zvláštní daň za odlesnění (*taxe sur le défrichement*), a to od roku 1969.¹⁹⁰ Vzhledem ke své neefektivitě byla ale zrušena. Současný nepřehledný CGenImp obsahuje ohledně daně z pozemku (*taxe foncière*), pod kterou les spadá, mnoho ustanovení. K lesu jsou relevantní především články týkající se zvláštního režimu lesní těžby (*régime spécial applicable aux exploitations forestières, čl. 76*) upravující zdanění příjmů z dřevní masy, čl. 199 písm. H pak upravuje slevy na daních z titulu zalesňování a čl. 200 písm. A slevu až o 50 %, maximálně však o 1000 €, za preventivní práce v Chráněných lesích zvláště ohrožených požáry.

¹⁸⁶ Bakeš, M. a kol., Finanční právo – 3. aktualizované vydání, Praha: C.H.Beck 2003, str. 87, marg. č. 365

¹⁸⁷ § 2 odst. 2 písm. b) zákona ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti ve znění pozdějších předpisů *a contrario*.

¹⁸⁸ § 10 odst. 2 ZLes

¹⁸⁹ Čl. 57 de la loi de finances pour 2000

¹⁹⁰ Čl. 11 zákona 69-1160 z 24. prosince 1969

5.4 Sankční nástroje a komparace odpovědnosti

Nástroje sankční jsou svou povahou sekundární, tj. nastupují až v případě neúčinnosti ostatních nástrojů. Jejich použití je svým způsobem nežádoucí, ale zároveň nutnou poslední pojistkou, *ultima ratio* v ochraně lesa. Tyto nástroje jsou již typově tradičně uznávané a budou proto shodné v obou zemích. Rozdílů však najdeme při zkoumání podmínek jejich uplatnění. Patří sem např. pokuty (*amandes*), ochranná opatření (*mesures de protection*), opatření k nápravě (*mesures de réparation*) a tresty (*peines*).

Odpovědnost obecně (*responsabilité*) je taková forma právního vztahu, ve které dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy (*sanction*).¹⁹¹ Její druh se určí podle závažnosti a druhu porušení primární povinnosti. Pro účely ochrany lesa tak můžeme rozlišit odpovědnost občanskoprávní, administrativněprávní, trestněprávní a odpovědnost za ekologickou újmu. Předpoklady vzniku odpovědnosti jsou pak závislé na tom, zda se jedná o odpovědnost subjektivní (tj. ke vzniku je třeba zavinění), či objektivní. U všech typů odpovědností se však doktríny obou zemí shodují v názoru, že žádná odpovědnost nevznikne bez právního jednání (komisivního či omisivního), následku tohoto jednání a kauzálního nexu, tj. příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem. Jednotlivé případy pak mohou specifikovat liberační důvody, za nichž odpovědnost nevznikne, resp. už vzniklá odpovědnost zanikne.

5.4.1 Občanskoprávní odpovědnost za škodu

Vzhledem k tomu, že při úpravě odpovědnosti za škodu se český zákonodárce inspiroval Napoleonovým kodexem, oba občanské zákoníky nyní upravují obecnou odpovědnost obdobně – náš v § 420 odst. 1¹⁹² a CCiv v čl. 1382.¹⁹³ Jedná se o odpovědnost subjektivní, tj. zavinění je jejím nezbytným předpokladem. ObčZ výslovně umožňuje liberační důvody (odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil),¹⁹⁴ což se z ustanovení CCiv

¹⁹¹ Gerloch Aleš: Teorie práva, 3. vydání, nakl. Aleš Čeněk 2004, str. 179

¹⁹² Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

¹⁹³ Jakákoliv lidský čin, který způsobí jinému škodu zavazuje toho, kdo ji způsobil zaviněným jednáním, k nápravě. (*Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé à le réparer.*)

¹⁹⁴ § 420 odst. 3 ObčZ

pouze logicky vyvozuje. Ten ale naopak doplňuje, že *každý je odpovědný za škodu kterou způsobil nejenom svým činem, ale i nedbalostí, nebo neopatrností.*¹⁹⁵

Pokud někomu tedy vznikla škoda na lesním vlastnictví, kterou způsobil kdokoliv jiný, má právo domáhat se náhrady této škody žalobou u soudu. Zvláštní ustanovení o určení náhrady za poškozování lesa obsahuje § 21 ZLes, způsob výpočtu výše škody stanoví vyhláška Ministerstva zemědělství č. 81/1996 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na produkčních funkcích lesa.

5.4.2 Odpovědnost za ekologickou újmu

Ani CFor, ani ZLes úpravu odpovědnosti za ekologickou újmu neobsahuje, bude proto třeba nahlédnout do zvláštních zákonů, které se budou aplikovat obecně na jednotlivé složky životního prostředí, a tím i na les. Konkrétně se bude jednat o zákoník životního prostředí (CEnv)¹⁹⁶ a zákon o životním prostředí.¹⁹⁷ Zdůrazněn je tu princip prevence, pokud je však tento neúspěšný, sekundární povinností bude v první řadě návrat do původního stavu a až naposled náhrada peněžní. Věřitelem je stát, jedná se o odpovědnost veřejnoprávního rázu.

Způsobená ekologická újma je dle CPen rovněž obecnou přitěžující okolností¹⁹⁸, de lege ferenda by však měla nabýt na významu doplňková sankce jako návrat do původního stavu. Dalším návrhem k reformám CPen je rozšíření skutkových podstat, zejména deliktu Ohrožení přírodních prostorů (*délit de mise en danger des milieux naturels*).¹⁹⁹

¹⁹⁵ Čl. 1383 CCiv: *Chacun est responsable du dommage qu'il a causé non seulement par son fait, mais encore par sa négligence ou par son imprudence.*

¹⁹⁶ Čl. L. 160-1 CEnv

¹⁹⁷ § 27 ŽivPZ

¹⁹⁸ Loi du 9 Mars 2004

¹⁹⁹ http://www.umr-amure.fr/conf/apr3/cde_parola.pdf

5.4.3 Deliktní odpovědnost

V této kapitole pojednáme pouze o té části deliktní odpovědnosti, která vzniká porušením právní povinnosti stanovené veřejnoprávními předpisy. Na deliktní odpovědnost, jež vyplývá z občanskoprávních předpisů (*responsabilité extra-contractuelle, aquilienne*), se vztahovala kapitola [5.4.1](#).

Zatímco právo české rozlišuje mezi odpovědností administrativněprávní a trestněprávní, v případě práva francouzského tomu tak není a místo členění na správní delikty a trestné činy zákonodárce uznává jednotně pouze trestné činy (*infractions à la loi*), které podle vážnosti dělí tripartitně na „přestupky“ (*contraventions*), „přečiny“ (*délits*) a „zločiny“ (*crimes*),²⁰⁰ přičemž nejzávažnější „zločiny“ a „přečiny“ musí mít pro určení trestu oporu v zákonném ustanovení, zatímco pro „přestupky“ stačí nařízení, nejčastěji vydávané formou dekretu Státní rady (*règlement*).²⁰¹ Úprava trestných činů (*infractions*) je převážně soustředěna v Trestním zákoníku (*Code pénal*), zvláštní zákony včetně CFor ale rovněž některá ustanovení sankční povahy obsahují. Rozdíl můžeme tudíž spatřovat v častějším počtu případů, ve kterých se pro potřeby lesní ochrany ve Francii sáhne k použití CPen, na rozdíl od TZ, jehož normy budou aplikovány až při mimořádně velkém zásahu proti životnímu prostředí, či proti právu vyplývajícímu z titulu vlastnictví lesa.

Český právní řád naproti výše zmíněnému kromě TZ zajišťuje sankcemi ochranu lesa jak přímo lesním zákonem,²⁰² tak v případě, že se tato úprava ukáže nedostačující, lze podle odkazujícího ustanovení § 53 odst. 3 ZLes subsidiárně použít zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

Z formálního hlediska se v českém právu deliktní odpovědnost ve smyslu výkladu určeném pro tuto kapitolu dělí na trestní a správní. Správní se dále dělí podle druhu subjektů na odpovědnost za správní delikty fyzických osob (přestupky a jiné správní delikty) a správní delikty právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti. Nejnižší sankce jsou shodně jako u „přestupků“ určeny za správní delikty fyzických osob, rozdílem však je, že za „přestupky“ mohou být, stejně jako i za jiné trestné činy stíhány jak fyzické, tak právnické osoby. Česká právní úprava trestní odpovědnost právnických osob neobsahuje vůbec, i když

²⁰⁰ Čl. 111-1 CPen

²⁰¹ Čl. 111-3 al. 2 CPen

²⁰² Celá hlava devátá, nazvaná Sankce, viz § 53 – 57 ZLes

z hlediska práva evropského by minimálně v rámci trestněprávní ochrany životního prostředí vzhledem k harmonizaci směrnicí 2008/99/ES, přijatou dne 24. října 2008,²⁰³ tuto úpravu obsahovat měla. Rovněž nový trestní zákoník,²⁰⁴ účinný od 1.1.2010 v samostatné hlavě VIII. upravující nově, souhrnně trestné činy proti životnímu prostředí počítá s odpovědností pouze pro osoby fyzické. Z možností, jak právnícké osoby postihnout, zbývá tedy jen sankce dle § 54n ZLes a § 28 ŽivPZ.

Další odlišností v pojetí trestní ochrany v ČR a Francii je materiální stránka trestného činu, tj. určitý vyšší stupeň nebezpečnosti pro společnost, nezbytný pro posouzení daného skutku jako trestného činu. Totéž kritérium je určující pro fakt, zda se bude v konkrétním případě aplikovat zákon trestní, nebo přestupkový, resp. lesní.

Shodné je ale pojetí deliktní odpovědnosti, pokud jde o předpoklady vzniku – v obou právních systémech se jedná o odpovědnost subjektivní, tj. k sankcionování je třeba prokázat zavinění. Oba právní řády obsahují celou řadu skutkových podstat nežádoucích a tudíž sankcionovaných jednání spočívajících v porušení povinností na úseku ochrany lesa. V této práci proto stručně shrneme jen ty nejvýznamnější, tj. nejvýše trestané.

Český TZ obsahuje jedinou zvláštní skutkovou podstatu, kterou je **Poškozování lesa těžbou**.²⁰⁵ Toho se dopustí ten, kdo byť i z nedbalosti těžbou lesních porostů provedenou v rozporu s ZLes způsobí vznik holé seče na celkové ploše větší než 1,5 ha nebo proředí lesní porost pod hranici zakmenění stanovenou zvláštním právním předpisem na ploše přesahující 1,5 ha. Trestem je odnětí svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti nebo peněžitý trest.²⁰⁶

Tomu odpovídá v CFor vymezení podmínek **odlesňování** stanovených v čl. L. 311-1, při jejichž porušení (*défrichement sans autorisation*) je uložena sankce²⁰⁷ ve výši 150 € za každý m² neoprávněně pokácených lesních porostů. Výslovně se však toto ustanovení vztahuje pouze na vlastníka, nájemce či jiné osoby odpovědné za výkon těžebních operací. Součástí je automaticky i návrat do původního stavu ve lhůtě stanovené správním úřadem, která

²⁰³ <http://www.euroskop.cz/13/9570/clanek/aktualizace-trestnepravni-ochrana-zivotniho-prostredi/>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0051:FIN:CS:PDF>

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/103594.pdf, str. 38

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st03/st03639.en08.pdf>

²⁰⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁰⁵ § 181c TZ

²⁰⁶ Nový trestní zákoník obsahuje v § 295 mírně doplněnou tutéž skutkovou podstatu s názvem Poškození lesa.

²⁰⁷ Čl. L. 313-1 CFor

nepřesáhne dobu 3 let.²⁰⁸ Sankce se liší pro fyzické a právnické osoby, možnosti však spočívají vyjma uvedené pokuty v zákazu pokračování těžebních operací na již částečně poškozeném místě, uveřejnění rozsudku podle čl. 131-35 CPen, ukončení provozu veřejného podniku, který sloužil k trestné činnosti, a to na dobu minimálně 3 let, zákaz vstupu na veřejný trh po dobu minimálně 3 let. Kvalifikovaná skutková podstata přichází na řadu v případě kácení v Chráněných lesích.

CFor obsahuje rovněž zvláštní skutkovou podstatu **Pokračování prací navzdory příkazu přerušení vydaného správním či soudním orgánem** (*Continuation de travaux nonobstant une décision administrative ou judiciaire d'interruption*).²⁰⁹ Při porušení této povinnosti se výše sankcí ukládaných za neoprávněné odlesňování dvojnásobí s možností trestu odnětí svobody až na 3 měsíce. ZLes pokutuje za nesplnění opatření uložených rozhodnutím orgánu státní správy lesů vydaných podle tohoto zákona²¹⁰ až do výše 1 000 000 Kč a to kohokoliv, komu jsou tato opatření uložena.

TZ chrání les, jako složku životního prostředí, i **obecnými skutkovými podstatami**: Ohrožení a poškození životního prostředí²¹¹ úmyslné a nedbalostní, jejichž obdobu obsahuje CEnv.

Sankční **ochrana před požáry**, tvořící významnou část CFor, ztratila po účinnosti nového CPen (1.3.1994) praktický význam. Podle nynější úpravy v čl. 322-5 CPen je poškození, zrušení nebo neúmyslné zničení majetku patřícího jinému v důsledku exploze či požáru vyvolaných zanedbáním bezpečnostní povinnosti nebo opatrnosti předepsané zákonem či nařízením trestáno jedním rokem vězení a pokutou 15 000 €. ²¹² V českých lesích je zákaz rozdělávání ohně upraven až do vzdálenosti 50 metrů od okraje lesa. Porušení této povinnosti je pokutováno i bez ohledu na nezpůsobení škody rovněž 15 000, ale Kč.²¹³ Při způsobené škodě v důsledku založení požáru, jímž byl alespoň ohrožen les v celkové hodnotě nad

²⁰⁸ Čl. L. 313-1 al. 3 CFor

²⁰⁹ Čl. 313-7 CFor

²¹⁰ § 54 odst. 1 písm. d) ZLes

²¹¹ § 181a, § 181b

²¹² Čl. 322-5 CPen: *La destruction, la dégradation ou la détérioration involontaire d'un bien appartenant à autrui par l'effet d'une explosion ou d'un incendie provoqués par manquement à une obligation de sécurité ou de prudence imposée par la loi ou le règlement est punie d'un an d'emprisonnement et de 15000 euros d'amende.*

²¹³ § 53 odst. 1 písm. o) spolu s odst. 2

5 000 000 Kč, nebo minimálně 7 lidí (byť i z nedbalosti) přichází v úvahu obecná skutková podstata obecného ohrožení.²¹⁴

Zvláštním orgánem, který může podle českého práva ukládat pokuty jak právnickým, tak fyzickým osobám podle zák. č. 282/1991 Sb., je Česká inspekce životního prostředí.

²¹⁴ § 179, §180 TZ

6 Závěr

V závěru této práce se pokusíme shrnout nejvýznamnější shodné i rozdílné prvky obou právních úprav jak z hlediska formálního, tak i obsahového, materiálního.

Vzhledem k tomu, že jak český, tak francouzský právní systém vychází z tradic kontinentálního práva, které navazuje na kořeny práva římského, nalezneme v obou případech řadu institutů upravených obdobně a rovněž formální zdroje poznání práva se budou díky totožnému vlivu shodovat. Nejinak tomu je i v případě právní úpravy ochrany lesa.

Další skutečností, částečně ovlivňující obě právní úpravy bylo i uzavření dohody o přidružení mezi Českou republikou a Evropským společenstvím, jehož zakládajícím členem Francie byla, čímž se dovršila povinnost závaznosti *acquis communautaire* i pro Českou republiku a byl určen minimální právní rámec ochrany životního prostředí.

6.1 Shrnutí shodných a rozdílných rysů z hlediska formálního

Zaměříme-li se, byť i jen zběžně na ochranu lesa ve francouzském právu s již minimální znalostí lesního práva českého, na první pohled jsou nám zřejmé rozdíly. Zatímco český zákonodárce upravil materii ve formě zákona, kterým je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, stalo se tak ve Francii, jako i v případě většiny jiných úprav zásadnějšího významu, **jednotným kodexem** (*Code forestier*). Ten je rozdělen na tři části, přičemž v první je obsažen z pohledu českého souhrn zákonů týkajících se lesa (byť s naprosto odlišnou strukturou od ZLes), v druhé souhrn prováděcích předpisů a třetí část obsahuje dodatky a přílohy. Neznamena to však, že by zde byla obsažena úprava komplexní a stejně jako v případě českého ZLes je v mnohých případech nutno uchýlit se při aplikační praxi k nahlédnutí do jiných kodexů a zákonů, zejména Urbanistického zákoníku (jedná-li se o les v zastavěném území), Zákoníku životního prostředí, či Trestního zákoníku a dalších.

Totožně ZLes přímo odkazuje na další zákony, jež mají vůči němu roli subsidiární, a obsahuje-li úprava výslovné zmocnění, jsou na jeho základě k provádění ministerstvy vydávány vyhlášky, stanovující podrobnosti k uplatnění práv a povinností v něm stanovených. Druhým významným formálním rozdílem je fakt, že francouzský **text nejvyšší právní síly** obsahuje na rozdíl od České republiky kromě samotné Ústavy (*La Constitution du 4 octobre*

1958) a katalogu lidských práv (*Déclaration des droits de l'homme et du citoyen de 1789*) rovněž navíc katalog principů ochrany životního prostředí (*Charte de l'environnement de 2005*),²¹⁵ jež zajišťují i lesu formálně vyšší stupeň ochrany.

6.2 Shrnutí shodných a rozdílných rysů z hlediska materiálního

Při zevrubném posuzování obou právních úprav se jeví celkově z obsahového hlediska velmi podobně. Obě mají totiž stejné cíle a vycházejí z jednotných principů ochrany životního prostředí, uznávaných vyspělými státy na mezinárodní úrovni.

Při bližším seznámení nalezneme ale významné odlišnosti, které vycházejí z rozdílného, pro právo významného pojetí samotného pojmu les a dále z faktického určení subjektů, pro něž je právní úprava určena.

V českém ZLes je klíčový pojem les definován jasně, právně významné bude, zda se porosty nacházejí na pozemku určeném k plnění funkcí lesa. Tento institut (PFL) však v právu francouzském chybí, k **definici lesa** existuje jen několik výkladových pokusů technického rázu a určení, zda se o les jedná, zbylo tak na jiný než legislativní orgán, což může působit u tak důležitého pojmu problémy. Vzhledem k výše uvedenému neobsahuje rozsáhlý lesní zákoník ani pro české právo tak důležitý institut odnětí lesních pozemků.

Dalším významným rozdílem, jenž především CFor reflektuje, je **stupeň privatizace**, který je téměř inverzní. Ve Francii náleží totiž do soukromých rukou 74 % lesů, v České republice pouze 19 %. CFor, i když jeho základní členění na lesy podléhající lesnímu režimu (tj. zejména lesy státní) a lesy tomuto režimu nepodléhající (převážně lesy soukromé), je svým zaměřením koncipován především k regulaci hospodaření vlastníkem v lese a oproti české právní úpravě věnuje podstatně méně pozornosti mimoprodukční lesní funkci.

Paradoxem je, že český lesní zákon počítá obecně i přes faktický stav jasně vyplývající ze statistik především se soukromými vlastníky a jen v několika málo ustanoveních obsahuje zvláštní úpravu jednání při nakládání s lesy státními. Ve Francii je tomu naopak, většina lesů se nachází v rukou soukromých a i přesto je první kniha, týkající se výlučně lesů podléhajících lesnímu režimu, obsahovou délkou více než o třetinu přesahující knihu druhou, v níž jsou ustanovení mj. pro soukromé vlastníky lesů.

²¹⁵ Loi constitutionnelle n° 2005-205 du 1er mars 2005

Ochrana lesa, týkající se lesů na zvláště zatíženém, či z kulturního, sociálního a ekologického hlediska významném stanovišti je vedle ochrany před nekontrolovaným poškozováním a kácením (*défrichement*) zabezpečena různě, podle druhu zařazení konkrétního lesa. Zatímco česká právní úprava rozlišuje kategorie lesů ochranných, lesů zvláštního určení a lesů hospodářských, vystačí si lesní zákoník s jedinou zvláštní kategorií, kterou jsou Chráněné lesy (*Les forêts de protection*). V těchto zvláštních kategoriích (tj. vyjma lesů hospodářských) jsou funkce sociální a ekologické v obou zemích vyzdvíženy nad funkce ekonomické, rozdílná jsou ale kritéria nutná pro zařazení do té dané kategorie. V případě francouzských Chráněných lesů musí za splnění dalších podmínek být k zařazení rovněž splněna podmínka existence veřejného zájmu.

Z důvodu rozdílnosti geografického umístění věnuje francouzská právní úprava zvláštní pozornost ochraně lesů před požáry, zejména v jižních, zákonem taxativně vyjmenovaných regionech. Nástrojem je zde institut Lesů zařazených (*Les Forêts classées*), v nichž může prefekt operativně výnosem omezovat práva fyzických osob při zvýšeném ohrožení.

Subjekty mající v popisu práce ochranu lesa jsme ze systematického hlediska rozdělili na orgány s generální působností, zvláštní orgány a jednotlivce.

Ústředním správním orgánem s celostátní působností je ve Francii Ministerstvo zemědělství a rybolovu (*Ministère de l'Agriculture et de la Pêche*), do jehož kompetence na rozdíl od českého Ministerstva zemědělství (MZe) patří dohled nad veškerými lesy na území hexagonu. Neexistuje tam obdoba našeho kompetenčního zákona, který rozděluje pravomoci na centrální úrovni mezi Ministerstvo zemědělství (většina lesů), Ministerstvo obrany (lesy na území vojenských újezdů) a Ministerstvo životního prostředí (lesní hospodářství v národních parcích). Na nižších úrovních s generální působností přiznává ZLes kompetence úřadům (krajský, obecní úřady obcí s rozšířenou působností), zatímco CFor osobám, stojícím v čele těchto úřadů (prefekt departementu či regionu, starosta obce).

Nejdůležitějšími zvláštními subjekty jsou veřejný podnik Národní úřad pro lesy (*Office national des forêts*), resp. státní podnik Lesy České republiky, s.p., které shodně pečují o lesní porosty v majetku státu a obhospodařují vodní toky.

I jednotlivci mají však velice důležitou roli při lesní ochraně. Patří mezi ně prakticky každá fyzická osoba, jíž zákon i zákoník zakazují určité činnosti, nebo obecně přikazují chovat se tak, aby nevznikla škoda. Konkrétnější a rozsáhlejší povinnosti mají však vlastníci, jimž obě právní úpravy shodně mj. přikazují hospodařit v lese při dodržování principu trvale udržitelného rozvoje.

Zvláštní jednotlivé subjekty, jejichž role je v ochraně lesa neméně významná, upravují rovněž obdobně oba právní řády institutem lesního strážce a zvláštního strážce (*Gardes particuliers*). Jedná se často o dobrovolníky, k jejichž výkonu funkce v roli veřejného činitele (*fonctionnaire public*), tj. i k požívání zvláštní právní ochrany, je nejprve třeba slib nebo přísaha.

Dalším významným rozdílem je zákonem stanovený způsob, podle něhož jsou při nesplnění primární povinnosti ukládány vlastníku či veřejnosti sankce. Ve Francii jsou kritériem k určení výše pokuty jasně stanovené limity podle rozlohy ohroženého či poškozeného lesa (v m²), v České republice zákon stanoví nejčastěji jen horní hranici, což nechává až přílišný prostor pro správní uvážení.

Prostředků, jejichž cílem má být ochrana lesa, je celá řada. Patří sem zejména **koncepční dokumenty**, sloužící jako plán hospodaření pro vlastníka. V případě, že se tímto schváleným návodem bude řídit, měl by mít možnost získat za dalších splněných podmínek finanční příspěvek a zároveň by mělo být lesů relativně šetřeno při hospodaření v nich. Tyto dokumenty jsou pojaty oběma porovnávanými zeměmi velice blízce.

Dalším prostředkem je zákonem stanovený rozsah povinností pro vlastníky a veřejnost. Francouzský zákonodárce, na rozdíl od českého, určil CFor především vlastníkům a užívání lesa veřejností upravuje jen okrajově. Proklamuje sice význam sociální a ekologické funkce lesa, ale nejširší vstup na lesní pozemky výslovně povoluje jen v lesích státních, kterých je na francouzském území pouze 10 %. Neobsahuje generální oprávnění veřejnosti, upravené českým institutem **obecného užívání lesa**, který umožňuje vstup kohokoliv i do lesů soukromých, sbírání plodů pro vlastní potřebu a suché, na zemi ležící klesti.

Pokud jde o **nástroje sankční**, jež hrají roli při vzniku deliktní odpovědnosti, nalezneme rozdíly zejména díky tradičnímu tripartitnímu členění trestných činů obsažených v novém trestním francouzském zákoníku. Francouzská úprava nezná pojem přestupku, naopak za trestné činy mohou být trestány i osoby právnické. Shodně je sankční úprava obsažena ve více zákonech (trestní zákoník – trestní zákon, lesní zákoník – lesní zákon), výše a druh trestů se liší. Důraz na návrat do původního stavu po způsobené poruše je ve Francii obsažen i v trestním zákoníku, u nás zatím pouze v zákoně o životním prostředí při způsobení ekologické újmy.

Seznam použité literatury

Knihy

- Bakeš, M. a kol., Finanční právo – 3. aktualizované vydání, Praha: C.H.Beck 2003, str. 87, marg. č. 365
- Boguszak, Čapek, Gerloch: Teorie práva, 2. přeprac. vydání, ASPI Praha 2004, str. 38
- BOURGAU Jean-Marie, Jean-Jacques LAFITTE, Denis LAURENS, Jean-François LERAT, ZELLER Antoine: CERTIFICATION FORESTIERE ET GARANTIES DE GESTION DURABLE; Conseil général de l'agriculture, de l'alimentation et des espaces ruraux, 6° Section – « nature, forêt, paysage » CERTIFICATION FORESTIERE, CGAAER n° 933, Mars 2007, str. 13n (viz. Kapitola 3 – Les documents de planification forestière contribuant à la gestion durable des forêts).
- Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 2. vydání, C.H. Beck, Praha, 2007
- Doussot R, Cours sur l'histoire des forêts, Dokument interne ENI-TEF (1989), str. 6
- Escurat J.-M., Histoire des forêts françaises - Cours de l'Etablissement Public Local d'Enseignement Agricole de Mirecourt (1995), str. 12
- Gerloch Aleš: Teorie práva, 3. vydání, nakl. Aleš Čeněk 2004, str. 179
- Guihal Dominique, Droit répressif de l'environnement, 2e édition, Ed. Economica 2000, str. 442, n. 2251
- Hendrych Dušan a kol., Správní právo: obecná část, 7. vydání, C.H. Beck, Praha 2009, str. 21n.
- Horna František, J. Daňha, J. Ministr: Komentář lesních zákonů a nařízení, Praha 1937, str. 7
- Hubert G.: Forêts de protection, J.-Cl. Environnement, fasc. 410
- Knapp Viktor, Velké právní systémy – úvod do srovnávací právní vědy, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 1996, str. 114
- Mathieu Jean-Luc, La Défense de l'Environnement en France, Edition Que sais-je?, Imprimerie de Presses Universitaires de France 1994, str. 77
- Ministerstvo zemědělství, Úsek lesního hospodářství: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky 2007, str. 39
- Národní lesnický program pro období do roku 2013

- Prieur M., La loi d'orientation sur la forêt, AJDA n° 9, 2001, p. 762; SFDE, la forêt au XXIe siècle, colloque, L'Harmattan, 2003
- Prieur Michel, Droit de l'environnement, 5e édition, Dalloz 2004
- Soukup Ladislav: Právní regulace ochrany českých lesů na konci 18. století, in Pocta Doc. JUDr. Jaroslavovi Drobníkovi, CSc. k jeho 70. narozeninám, PF UK v Praze 2007, str. 181
- Staněk Jiří: Úplné znění zákona s komentářem, Lesní zákon v teorii a praxi, vydala Matice lesnická v Písku 1996
- Vélez Ricardo, Protection contre les incendies de forêt: principes et methodes d'action. Centre d'Hautes Etudes Agronomiques Mediterranéens (CIHEAM), Zaragoza. Options Mediterranéennes, Serie B: Études et Recherches No. 26, 1999, str. 118

Články

- Krejcar Tomáš, Pavlína Vašičková, Pátá Ministerská konference o ochraně lesů v Evropě, in Lesnická práce, časopis pro lesnickou vědu a praxi, Ročník 86 (2007)/Lesnická práce č. 12/07
- Lenocho Josef, Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, LDF MZLU v Brně, in Lesnická práce – časopis pro lesnickou vědu a praxi (Ročník 86/2007/ Lesnická práce č. 06/07): Lesní zákon na křižovatce dějin
- Machado P., Les forêts de protection, Mémoire DESS, Strasbourg, 1978
- Statistique des bois communaux soumis ou non au régime forestier, JO, rép. quest. écrite, Sénat, 14 avr. 1982, s. 1137
- Sylvain Gaudin, BTSA Bestiin Forestière, 1996
- V.F.Moderne, Rubrique de droit public forestier, dans Rev. Dr. Rur., 1978, p. 68; M. Lagarde: La législation forestière de la Réunion, LPA, N. 97, 31 juillet 1991

Internetové zdroje

- <http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois> - Ministère de l'Agriculture et de la Pêche
- <http://agriculture.gouv.fr/sections/thematiques/foret-bois/panorama/loisirs-en-foret>
- http://ec.europa.eu/agriculture/fore/sfc_fr.htm
- <http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0051:FIN:CS:PDF>
- http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs_fr&lng2=cs_da_de_el_en_es_et_fi_fr_hu_it_lt_lv_nl_pl_pt_sk_sl_sv,&val=418193:cs&page=
- <http://obnova-lesa.euweb.cz/VLS.pdf>
- <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st03/st03639.en08.pdf>
- http://www.admin.ch/ch/f/rs/0_921_11/index.html#fn1
- <http://www.cei-bois.org/prowood/factsheets.html> - European Wood Factsheets, 2004
- <http://www.ciheam.org/>
- http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/jha/103594.pdf, str. 38
- <http://www.crpfr.fr/>
- http://www.equipyrene.org/pyrenees_sans_frontieres/espaces_naturels/monument_naturel.htm
- <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/agriculture-and-fisheries/forestry/lesni-hospodarstvi-727/>
- <http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/agriculture-and-fisheries/forestry/lesni-hospodarstvi-727/>
- <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0454+0+DOC+XML+V0//CS> - Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. září 2008 k Mezinárodní dohodě o tropickém dřevě (ITTA) z roku 2006
- <http://www.euroskop.cz/13/9570/clanek/aktualizace-trestnepravni-ochrana-zivotniho-prostredi/>

- <http://www.forarch.cz/2006/ds/cz/download/prezentace/Slonek.pdf> - Doc. Ing. Ladislav Slonek, CSc.: Stav evropských a českých lesů
- <http://www.chambord.org/>
- <http://www.itto.or.jp/live/index.jsp>
- <http://www.lesycr.cz/cs/profil-firmy.ep/>
- <http://www.mcpfe.org/>
- <http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=77> - Ministerstvo zemědělství ČR
- <http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=77&typ=2&ids=2619&val=2619>
- <http://www.onf.fr/>
- <http://www.outre-mer.gouv.fr/>
- <http://www.sci.muni.cz/botzool/study/ochranaprirody/Historie%20ochrany%20II.pdf> - Studie Ústavu zoologie a botaniky, Brno
- http://www.umr-amure.fr/conf/apr3/cde_parola.pdf
- <http://www.unepmap.org/>

Seznam použitých právních předpisů

- Annexe n° 8 au rapport John-Lambert, Conseil économique et social, Journal Officiel, 6 juin 1971
- Charte de l'environnement, Loi constitutionnelle n° 2005-205 du 1er mars 2005
- Circulaire de 26 février 1979 (JONC, 25 juillet 1979) relative à l'accueil public en forêt
- Code Civil
- Code de l'environnement
- Code de l'expropriation
- Code de l'urbanisme
- Code de l'expropriation pour cause d'utilité publique
- Code de la consommation
- Code de procédure pénale
- Code des communes
- Code du domaine de l'Etat
- Code du travail
- Code forestier
- Code forestier de Mayotte
- Code général des collectivités territoriales
- Code général des impôts
- Code monétaire et financier
- Code pénal
- Code rural
- Codes des bonnes pratiques sylvicoles
- Décret z 20.5. 1976 v Limoges, JO, 24.5.
- Décret z 16. srpna 1989, JO, 30. srpen
- JCP 1978, ed. N.III.47524
- JOCE, 21.11 1986
- Journal Officiel, 25 mai 1971
- La Constitution du 4 octobre 1958
- La Déclaration des Droits de l'Homme et du Citoyen du 26 août 1789

- La loi 91-5 du 3 janvier 1991 relative à diverse dispositions interesent l'agriculture et la forêt
- La loi de finances pour 2000
- La loi du 10 juillet 1976 relative à la protection de la nature
- La loi du 28 avril 1922
- L'arrêt du Conseil d'État d'Assemblée du 30 octobre 1998 Sarran, Levacher et autres
- Le décret n° 52-1200
- Le décret n°79-113
- Lisabonská smlouva
- Loi du 31 décembre 1913 sur les monuments historiques
- Loi du 31 décembre 1913 sur les monuments historiques
- Loi du 9 Mars 2004
- Loi n° 83-8 du 7 janvier 1983 relative à la répartition de compétences entre les communes, les départements, les régions et l'Etat
- Nařízení Komise č. 1602/2002 ze dne 9.9.2002
- Rozhodnutí ze dne 17. února 1995 (JO, 15 mars)
- Směrnice Ministerstva zdravotnictví ČSR o základních hygienických zásadách pro stanovení, vymezení a využívání ochranných pásem vodních zdrojů určených k hromadnému zásobování pitnou a užitkovou vodou a pro zřizování vodárenských nádrží, č.j. HEM-324.2-1. 9. 1978 z 26. července 1979, registrovaná v částce č. 20/1979 Sb.
- Smlouva o založení Evropského společenství
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Vyhláška č. 100/1996 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o udělování licence v lesním hospodářství a podrobnosti o udělování licencí v lesním hospodářství,
- Vyhláška č. 101/1996 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o opatřeních k ochraně lesa a vzor služebního odznaku a vzor průkazu lesní strážce,

- Vyhláška č. 139/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o přenosu semen a sazenic lesních dřevin, o evidenci o původu reprodukčního materiálu a podrobnosti o obnově lesních porostů a o zalesňování pozemků prohlášených za pozemky určené k plnění funkcí lesa.
- Vyhláška č. 219/1998 Sb., o způsobu výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát,
- Vyhláška č. 29/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin,
- Vyhláška č. 391/2003 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o označování, měření a klasifikaci dříví,
- Vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích,
- Vyhláška č. 77/1996 Sb., o náležitostech žádosti o odnětí nebo omezení a o podrobnostech o ochraně pozemků určených k plnění funkcí lesa,
- Vyhláška č. 78/1996 Sb., o stanovení pásem ohrožení lesů pod vlivem imisí,
- Vyhláška č. 79/1996 Sb., o služebních stejnokrojích zaměstnanců prchánu státní správy lesů a o jejich označení,
- Vyhláška č. 80/1996 Sb., o pravidlech poskytování podpory na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin a o poskytování náhrad zvýšených nákladů,
- Vyhláška č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů,
- Vyhláška č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování,
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin)
- Zákon č. 166/1960 Sb., o lesích a lesním hospodářství
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
- Zákon č. 69-1160 z 24. prosince 1969
- Zákon č. č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- Zákon ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon ČNR č. 288/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky
- Zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti ve znění pozdějších předpisů
- Zákon ze dne 6. srpna 1963
- Zákon ze dne 5. září 1941
- Zákon ze dne 9. července 2001

Résumé en français

Le mémoire de fin d'études décrit les instituts les plus importants portant sur ce sujet, comportant l'évolution de la réglementation, la description de la conception juridique de la forêt, les fonctions et les buts de la réglementation.

Le deuxième chapitre découvre les différentes sources formelles de la protection et les répartit entre sources internationales, européennes et nationales, en incluant les sources constitutionnelles.

La partie suivante du mémoire traite de la classification ainsi que des forêts de protection, explique les rôles des différents organes qui assurent la protection des droits et la réalisation des obligations incombant aux propriétaires dans leur gestion ou au public pendant son accueil dans les forêts.

Enfin, la dernière section compare les principaux moyens de la protection forestière. On distingue les instruments relatifs à la conception (les documents et plans de gestion), les instruments administratifs (détermination de droits et obligations pour les propriétaires, le public et les organes), les instruments économiques (les taxes et subventions vers le propriétaire) et en dernier lieu, lorsque l'un de ces instruments n'est plus efficace et que la protection est menacée, on applique l'instrument de pénalité (une sanction).

Les deux réglementations ont beaucoup de ressemblances, car les pays ont tous les deux été influencés par le droit de l'Empire Romain. Aussi, le fait que l'acquis communautaire soit obligatoire pour les deux pays a rapproché l'adaptation de la protection forestière. Les principes fondamentaux et les buts principaux sont presque identiques, mais les façons de les réaliser varient plus ou moins.

La différence la plus marquée est, du point de vue formel, le fait que la protection du domaine forestier a été codifiée par le législateur français, tandis qu'en Tchéquie le contenu est seulement réglé par une loi, qui est complétée par plusieurs autres lois et règlements d'application. Du point de vue matériel, la plupart des forêts en République Tchèque est possédée par l'Etat, alors qu'en France ce n'est que 10 %. C'est la raison pour laquelle le Code forestier est davantage destiné aux propriétaires particuliers. De même, la loi forestière tchèque instaure l'institut de l'Usage Forestier par le public et garantit le droit d'accès de tous à toutes les forêts malgré la volonté du propriétaire, ainsi que celui de ramasser les fruits (champignons, myrtilles...) pour soi et le bois mort, ce qui en France est permis seulement dans les forêts publiques.

Klíčová slova – Les mots-clés – Key words

Ochrana lesa – Protection de la forêt – Forrest protection

Francouzské právo – Droit français – French law

Životní prostředí – Environnement – Environment